

Addendum: Update ecologisch onderzoek Grolseweg 19 in Beltrum

In het kader van de Wet Natuurbescherming

Addendum:

Update ecologisch onderzoek Grolseweg 19 in Beltrum

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de
Wet Natuurbescherming - *soortenbescherming*

In opdracht van:

G. van de Lagemaat
Klomperweg 125
6741 PG Lunteren

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruiterweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen: Vleermuizen, steenmarter en vogels (huismus en steenuil)
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, Batlogger M, Anabat Walkabout), territoriumkartering en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Collegiale toetsing: Kees Weiland
Veldwerk: R. Papendorp en B. Voerman

Datum: augustus 2017

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Foto voorzijde: Achterzijde woonboerderij met inpandige deel.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie.

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Volledigheid inventarisatie	6
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	8
3.1 Vogels.....	8
3.2 Vleermuizen.....	9
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Ingreep	11
4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming	12
4.4 Samenvatting Wet Natuurbescherming.....	13
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	14
LITERATUUR	15
BIJLAGEN	15
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART	16
BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	17

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie Grolseweg 19 in Beltrum, is de eigenaar voornemens de aanwezige boerderij en opstallen te slopen waardoor ruimte ontstaat voor de ontwikkeling van een nieuwe varkenshouderij.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, en bij aanvang van het onderzoek de Flora- en faunawet, is in mei 2011 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna¹. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de groep vleermuizen en vogels te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep op deze soortgroepen heeft.

Om de functie van het gebied voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen, is een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd in de periode juli- september 2011². Gedurende dit onderzoek is in de boerderij een kraamverblijf aangetroffen van laatvliegers en enkele balts-/paarlocaties van gewone dwergvleermuizen. Eveneens zijn enkele territoria van huismussen onder de dakpannen vastgesteld.

Doordat het vervoltraject enige tijd in beslag heeft genomen, is het voor het vervolg van de procedure wettelijke noodzakelijk te beschikken over een update van de verspreidingsgegevens van de aanwezige soorten. Voor het gebruiken van verspreidingsgegevens voor bijvoorbeeld ontheffingsprocedures, mag de data van zwaar beschermde soorten maximaal 3 jaar oud zijn.

Voor de update van het natuuronderzoek is verspreid over het zomerhalfjaar (augustus-september 2016 en maart-juli 2017) door ecologen van Ecochore Natuurtechniek nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen, vogels (huismussen en steenuil) en steenmarter op het erf.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij de opgestelde onderzoeksrapporten uit 2011. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende rapportages verwezen.

- Quickscan natuuronderzoek Grolseweg 19 in Beltrum.
rapportnummer: 11314, Ecochore natuurtechniek, 2011.
- Addendum: Aanvullend natuuronderzoek Grolseweg 19 Beltrum.
rapportnummer: 11332, Ecochore Natuurtechniek 2011.

Tijdens het aanvullende ecologisch onderzoek in 2016/2017 is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Wet Natuurbescherming overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het nader onderzoek.

¹ Voerman, B. 2011. Quickscan natuuronderzoek Grolseweg 19 in Beltrum. Rapportnummer: 11314. Ecochore Natuurtechniek.

² Voerman, B. 2011. Addendum: Aanvullend natuuronderzoek Grolseweg 19 Beltrum. Rapportnummer: 11332. Ecochore Natuurtechniek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2016 en 2017 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen, vogels (huismus en steenuil) en steenmarter. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning wordt verwacht dat er geen soorten en essentiële functies zijn gemist.

bezoekdata	starttijd	weersgesteldheid	doelgroep
22/23-08-2016	22:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 ZO, 18-15 °C	vleermuizen
12-09-2016	00:30	bewolking 1/8, droog, windkracht 1 ZO, 19 °C	vleermuizen
15-05-2017	20:15	bewolking 7/8, droog, windkracht 1 NW, 18 °C	vleermuizen/ huismussen
13-06-2017	03:15	bewolking 3/8, droog, windkracht 2 ZW, 14 °C	vleermuizen
26-06-2017	22:00	bewolking 8/8, droog, windkracht 3 NO, 18 °C	vleermuizen
29-06-2017	22:00	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 ZWO, 18 °C	vleermuizen
30-04-2017	08:30	bewolking 6/8, droog, windkracht 1 NW, 10 °C	huismussen/ steenmarter
06-03-2017	19:00	bewolking 6/8, droog, windkracht 1 NW, 10 °C	steenuil
26-03-2017	20:15	bewolking 6/8, droog, windkracht 3 Z, 15 °C	steenuil
12-04-2017	05:45	bewolking 7/8, droog, windkracht 2 Z, 2 °C	steenuil

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid.
Het veldwerk is uitgevoerd door ecologen: R. Papendorp en B. Voerman

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft een eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethoden van de onderzochte groepen gegeven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

Vogels: huismus en steenuil

Voor deze soorten is gericht onderzoek uitgevoerd naar territoria, vaste verblijfplaatsen en de functie van het erf en omgeving als leefgebied. Voor beide soorten is specifiek gezocht naar aan- of afwezigheid van de soort binnen het plangebied en feitelijke nestlocaties.

Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd middels een visuele en auditieve inspectie waarbij gebruik is gemaakt van een verrekijker. Overig materieel was niet noodzakelijk. Binnen het plangebied is met name gezocht naar territoriale mannetjes of nestindicerend gedrag zoals het slepen met nestmateriaal, voedselvluchten of jonge vogels. Het veldonderzoek naar huismussen is uitgevoerd middels 2 gerichte bezoeken, aangevuld met gerichte zoekacties voorafgaande aan de onderzoeksmomenten voor vleermuizen.

Het onderzoek naar steenuil is uitgevoerd in de avond- en ochtendschemering waarbij gebruik is gemaakt van geluidsnabootsing. Hierbij is gebruik gemaakt van geluiden van steenuilen die reeds jaren voor onderzoek worden gebruikt en waarmee goede respons wordt gekregen. Tijdens de daginspectie en overige onderzoeksmomenten naar andere soortgroepen, is eveneens aandacht geschonken aan deze soort. Hierbij is gezocht naar sporen die aanwezigheid kunnen bevestigen zoals braakballen, veren, krijtstrepen en dergelijke.

In het onderzoek is beoordeeld of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Voor beide soorten geldt een uitgebreide toetsing indien broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen beantwoord worden.

Beoordelingskader:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Deze onderzoeksvragen zijn opgesteld door het voormalige ministerie van EL&I en beschreven in de soortenstandaards van betreffende soorten. In deze soortenstandaards is eveneens de onderzoeksinspanning geformuleerd om gefundeerde uitspraken te kunnen doen omtrent aan- of afwezigheid en functionaliteit van het gebied voor betreffende soorten. Het uitgevoerde onderzoek is op deze soortenstandaards, in combinatie met de broedvogelmonitoringshandleiding van SOVON, gebaseerd. Deze soortenstandaards zijn vrij via internet verkrijgbaar.

Steenmarter

Voor deze soort is gericht gezocht naar vaste verblijfplaatsen in de gebouwen struwelen en (takken)hopen. Hierbij is gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid zoals uitwerpselen, latrines en prooiresten als ook losse waarnemingen van dieren tijdens het foerageren.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Pettersson D240x, D500x, Batlogger M en Anabat Walkabout) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op opname apparatuur (type: Zoom H2 en Batlogger M). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Deze bezoeken zijn uitgevoerd in 2017.

Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven. Deze nazomerronden zijn uitgevoerd in 2016.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de avonduren uitgevoerd waarbij het onderzoek minimaal 1 uur na zonsondergang is gestart. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013/2017 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is

dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

Voor het huismusonderzoek is voldaan aan de soortenstandaard door het uitvoeren van minimaal 2 bezoeken in de periode 1 april - 15 mei tijdens geschikte weersomstandigheden. Ter aanvulling zijn extra controles uitgevoerd voorafgaande aan het vleermuisonderzoek. Hierdoor kan worden gesteld dat voor deze soort voldoende onderzoeksinspanning is geleverd.

Het steenuilonderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaard door 3 gerichte bezoeken in de meest geschikte periode voor deze soort. Eveneens is gedurende alle avond- en nachtbezoeken aandacht besteed aan deze soort. Door eveneens het gebruik van beproefde geluidsnabootsing kan worden gesteld dat voor deze soort voldoende onderzoeksinspanning is geleverd. Naast het onderzoek zijn verspreidingsgegevens geraadpleegd die beschikbaar zijn gesteld door Vogelwerkgroep Berkelland. De verspreidingsgegevens zijn niet als exacte locaties in deze rapportage opgenomen.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in augustus-september 2016 en mei-juni 2017. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol uitgevoerd. De te onderzoeken gebouwen zijn van alle zijden goed overzichtelijk en bereikbaar. In het voorzomeronderzoek is een extra avondronde uitgevoerd om te trefkans, voor met name de laatvlieger, te vergroten. Hierdoor kon gerichter vanaf verschillende vaste locaties worden gepost. Gezien de onderzoeksinspanning en de verkregen verspreidingsgegevens en de reeds beschikbare gegevens uit 2011, kan worden gesteld dat er een volledig beeld is gekregen van de functies van het gebied voor alle soorten vleermuizen.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.

3. ONDERZOEKSRISULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in bijlage 1. In hoofdstuk 4 worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

3.1 Vogels

Gedurende het seizoen is specifiek onderzoek uitgevoerd naar enkele gebouwbewonende vogelsoorten doordat van deze soorten op voorhand aanwezigheid niet kon worden uitgesloten. Van deze soorten worden de nestlocaties aangemerkt als vaste rust- of verblijfplaatsen. Overige soorten met vaste verblijfplaatsen konden vooraf worden uitgesloten door het ontbreken van geschikte nestlocaties. Gedurende het uitgevoerde onderzoek zijn van andere soorten met vaste verblijfplaatsen dan ook geen waarnemingen verricht.

Onderzochte soorten:

- Huismus (*Passer domesticus*)
- Steenuil (*Athene noctua*)

Tijdens het onderzoek is eveneens gezocht naar andere soorten uit categorie 1-4 waarvan de nest- en rustlocaties bescherming genieten zoals weergegeven in bijlage 2. Nestlocaties van overige soorten uit deze categorieën zijn niet aangetroffen.

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld.

Naast de te onderzoeken vogelsoorten zijn losse waarnemingen verricht van:

- Vink - territoriaal
- Merel - territoriaal
- Roodborst - territoriaal
- Houtduif - territoriaal
- Koolmees - territoriaal
- Winterkoning - territoriaal
- Tjiftjaf - territoriaal
- Zwarte roodstaart - territoriaal

Huisumus (*Passer domesticus*)

Middels het uitgevoerde onderzoek zijn in relatie tot de te amoveren woning met inpandige deel enkele territoriale huismussen aangetroffen. In totaal zijn tot 4 territoriale mannetjes vastgesteld op diverse plekken op het dak. Binnen de overige te slopen gebouwen zijn geen nesten of nestindicerend gedrag (slepen met nestmateriaal, nestbezoek en dergelijke) vastgesteld. Eveneens zijn alle territoriale mannetjes alleen in relatie tot de woning vastgesteld. Wel zijn over het gehele erf en omgeving foeragerende huismussen waargenomen.

Ten opzichte van het onderzoek in 2011 is dit een achteruitgang van 2 territoria binnen het plangebied.

Steenuil (*Athene noctua*)

Tijdens alle bezoeken, naar het voorkomen van steenuilen, leverde het onderzoek middels geluidsnabootsing respons op van 1 of meer steenuilen. Na het afspelen van steenuilgeluiden tijdens de avondbezoeken op 6 en 26 maart, gaf een mannetje op een erf aan de Grolseweg (circa 900 meter ten westen van het plangebied) respons. Gezien de opbouw van de roeplocatie (enkele bij elkaar gelegen erven met opgaand groen) kan redelijkerwijs worden gesteld dat deze locatie als broedgebied van de vastgestelde steenuil zal fungeren.

Door de territoriale roep werd ook een territoriaal mannetje ten zuiden van het plangebied actief en beginnen met roepen. De exacte locatie van dit territorium is niet nader in kaart gebracht, maar ligt op ruime afstand van het plangebied. Gezien de verspreidingsdata van de vogelwerkgroep Berkelland, zal dat mogelijk het territorium aan de Ringweg betreffen. Deze locatie ligt op circa 600 meter afstand.

Binnen de planlocatie is geen activiteit van steenuilen vastgesteld. Eveneens zijn geen sporen in de vorm van uitwerpselen of braakballen binnen het plangebied aangetroffen die activiteit van deze soort aantoont. Verspreidingsdata van Vogelwerkgroep Berkelland

over de afgelopen jaren, levert eveneens geen bezet territorium op voor de planlocatie. Er kan vanuit worden gegaan dat er geen broedlocatie binnen het plangebied aanwezig is. Een territorium van deze soort kan daardoor worden uitgesloten.

De vastgestelde territoria, en bij de Vogelwerkgroep Berkelland bekende territoria, liggen op meer dan 600 meter afstand van het plangebied. Een territorium dat tot 2012 bezet was aan de Bosmansweg op circa 140 meter, is niet meer door steenuilen in gebruik. Hierdoor kan redelijkerwijs worden gesteld dat de planlocatie geen onderdeel van betreffende territoria uitmaakt.

3.2 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn 4 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Deze soort is tijdens alle vleermuisonderzoeksmomenten binnen het plangebied en in de directe omgeving waargenomen. Door de ecochore³ vormt de planlocatie matig geschikt foerageergebied voor vleermuizen.

Het aantal individuen binnen het plangebied is laag en wordt geschat op maximaal 5 individuen. Op het erf wordt enige tijd gefoerageerd waarna gedurende de nacht weinig activiteit van deze soort wordt waargenomen. Wel wordt de groenstrook langs de oostzijde van het perceel enige tijd gebruikt als foerageerlocatie.

De waargenomen vleermuizen verschijnen rond zonsondergang en foerageren enige tijd waarna de dieren het plangebied uitvliegen. Van twee dieren is vastgesteld dat deze richting het zuiden vlogen, mogelijk geldt dit voor alle individuen.

De waarnemingen wijzen op verblijfplaatsen binnen het plangebied. Tijdens enkele bezoeken zijn dan ook uitvliegende dieren vastgesteld vanuit verschillende zijden van de woning dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen bevestigd. Tijdens de ochtendronde zijn hier eveneens inzwemmende dieren vastgesteld.

Alle uitvliegers, (3 ex) waren solitair en kwamen vanuit verschillende openingen. Dit duidt op solitair levende mannetjes.

Tijdens de baltsonderzoeken in augustus en september, zijn enkele baltsende mannetjes in de directe nabijheid van het plangebied aangetroffen. De mannetjes van gewone dwergvleermuizen vliegen baltsend veelal direct boven de paarlocatie, echter met regelmaat ook op grotere afstand van de paarverblijven. Hierdoor is het in kaart brengen van specifieke paarlocaties bij deze soort veelal vrij lastig.

In totaal zijn tot 3 baltsende dieren boven en rondom het plangebied waargenomen. Aan de hand van de vluchten, zeer kort en in directe relatie tot de woning, is herleid dat de paarlocatie van zeker 3 mannetjes van deze gebouwbewonende soort zich in de boerderij bevinden. Deze waarnemingen onderbouwen de aanwezigheid van 3 territoria van mannetjes binnen het plangebied dat overeenkomt met de bevindingen tijdens het voorzomeronderzoek en het eerder uitgevoerde onderzoek in 2011.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Tijdens het voorjaarsbezoek van 15 mei is 1 ruige dwergvleermuis vanaf het erf gehoord. Het individu was korte tijd foeragerend aanwezig. De soort is niet baltsend waargenomen. Ook is geen directe relatie tot het plangebied vastgesteld waardoor aangenomen kan worden dat er geen verblijfplaats binnen het plangebied aanwezig is.

³ Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Tijdens alle avondbezoeken, zijn laatvliegers binnen het plangebied waargenomen. Tijdens de najaarsbezoeken betrof het slechts enkele individuen. Doordat deze onderzoeksmomenten ruim na zonsondergang zijn uitgevoerd, waren de dieren vermoedelijk reeds het gebied uit.

Tijdens de avondronde is een kraamverblijfplaats vastgesteld waarbij 25-30 individuen zijn geteld. Deze verblijfplaats is eveneens in 2011 vastgesteld en derhalve nog in gebruik.

Na het uitvliegen van de dieren waren op 29 juni nog sociale geluiden hoorbaar. Dit duidt op de aanwezigheid van achtergebleven dieren. Aan de hand van de variabele pulsen kan worden aangenomen dat er eveneens enkele jongen aanwezig waren.

Tijdens de ochtendronde zijn geen laatvliegers waargenomen.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Tijdens de avondronde op 26 juni, is één enkele rosse vleermuis hoog boven het plangebied waargenomen. Het individu vloog richting het zuiden. De vleermuis had geen binding met het plangebied.

Voor deze boombewonende vleermuissoort is geen geschikt leefgebied en zijn geen geschikte boomholten in het gebied aanwezig.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *zwaar beschermde* soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 Ingreep

Het voornemen is de aanwezige bebouwing te amoveren. Op de vrijgekomen locatie zal een nieuwe varkenshouderij gerealiseerd worden.

Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Slopen van diverse stallen en de woning met inpandige deel;
- Opbreken verhardingen en rooien tuin;
- Bouw nieuwe varkenshouderij;
- Herinrichten terrein.

De Wet Natuurbescherming hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

- De uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1 lid 2, 3.5 lid 4 en 3.10 lid b van de Wet Natuurbescherming, verbieden onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten. Dit onderzoek is uitgevoerd voor het aantonen of uitsluiten van aanwezigheid van onderstaande soorten:

●	Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
●	Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
●	Steenmarter	(<i>Martes foina</i>)
●	Vleermuizen	

Voor beide vogelsoorten is Artikel 3.1 lid 2 van toepassing op aanwezige nestlocaties en essentieel leefgebied. Voor steenmarter geldt artikel 3.10 lid b en voor vleermuizen is artikel 3.5 lid 4 van toepassing.

4.3.1 Huismus - *Passer domesticus*

Van deze soort, die is opgenomen als categorie-2-soort, zijn de nestlocaties opgenomen als jaarrond beschermde vaste verblijfslocaties. Hierdoor is het verwijderen van nestlocaties of het ongeschikt en niet meer toegankelijk maken van dergelijke locaties zonder ontheffing en/of compensatie, niet toegestaan.

Van deze soort zijn 4 nestlocaties in de te amoveren boerderij aangetroffen. Door de voorgenomen sloop zullen deze nestlocaties verdwijnen waardoor er sprake is van overtreding met de Wet Natuurbescherming.

Ter voorkoming van schade aan de populatie is het noodzakelijk tijdig compenserende (aanbieden nieuwe broedmogelijkheden) en mitigerende maatregelen (afstemming uitvoering van werkzaamheden op de ecologie van de soort) te treffen. De te treffen maatregelen dienen specifiek voor deze soort te worden gerealiseerd en duurzaam te worden behouden. Voor het toepassen van de juiste maatregelen dient een ecologisch protocol te worden opgesteld waarin de uit te voeren maatregelen worden beschreven.

Doordat er geen wettelijk belang is voor een ontheffing voor huismussen in deze situatie, en de ingreep wel een overtreding met de Wet Natuurbescherming vormt, is het raadzaam bij de provincie Gelderland een positieve afwijzing aan te vragen.

4.3.2 Steenuil - *Athene noctua*

Deze soort is niet binnen de begrenzing van het plangebied waargenomen. Hierdoor kunnen vaste verblijfplaatsen in de vorm van een nestlocatie worden uitgesloten.

Door het ontbreken van de soort zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

4.3.3 Steenmarter - *Martes foina*

Deze soort is niet binnen de begrenzing van het plangebied waargenomen. Hierdoor kunnen vaste verblijfplaatsen worden uitgesloten.

Door het ontbreken van de soort zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

4.3.4 Vleermuizen

In de te slopen woning met inpandige deel zijn verblijfplaatsen vastgesteld van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. In de te slopen schuren zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig.

Voor deze soortgroep zijn alle verblijfslocaties, en in enkele gevallen essentiële vliegroutes en foerageergebieden, beschermd krachtens artikel 3.5 lid 4.

Gewone dwergvleermuis

In de woning zijn 3 verblijfplaatsen van solitaire mannetjes vastgesteld. Door de sloop zullen de verblijfplaatsen verdwijnen waardoor een overtreding met de Wet Natuurbescherming plaatsvindt waardoor het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk is.

Laatvlieger

In de woning is een kraamverblijfplaats vastgesteld. De laatvlieger staat vermeld op de Rode Lijst en is een zeer honkvaste soort waardoor het kraamverblijf jaarlijks gebruikt zal

worden en daardoor een essentiële schakel vormt in het ecologische netwerk van deze soort.

Door de sloop zal de kraamverblijfplaats verdwijnen waardoor een overtreding met de Wet Natuurbescherming plaatsvindt en het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk is.

Ter voorkoming van schade aan individuen en de lokale populaties van beide vleermuissoorten, is het noodzakelijk tijdig compenserende (aanbieden nieuwe verblijfplaatsen) en mitigerende maatregelen (afstemming uitvoering van werkzaamheden op de ecologie van de soort) te treffen. De te treffen maatregelen dienen specifiek voor deze soorten te worden gerealiseerd en duurzaam te worden behouden. Voor het toepassen van de juiste maatregelen dient een ecologisch protocol te worden opgesteld waarin de uit te voeren maatregelen worden beschreven.

Leefgebied

Het plangebied zal door de voorgenomen sloop van de gebouwen en de herinrichting van het terrein wijzigen. Het plangebied vormt echter geen *essentiële* vliegroute of foerageergebied. In de huidige situatie is de kwaliteit van het plangebied voor beide functies minimaal. Door de voorgenomen ontwikkelingen zal geen sprake zijn van significante verslechtering waardoor kan worden aangenomen dat de huidige functies behouden zullen blijven. Om het gebied voor beide vleermuissoorten, én de aanwezige huismussen, als leefgebied te kunnen behouden, is het zeer sterk aan te bevelen bij de herinrichting naast de verplichte compensatie voor de verblijfplaatsen een kwalitatieve versterking van het leefgebied te realiseren. Dit kan worden opgenomen als onderdeel van het op te stellen ecologisch protocol.

4.4 Samenvatting Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1 lid 2 en 3.5 lid 4 van de Wet Natuurbescherming, verbieden onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Eveneens kunnen essentiële vliegroutes en foerageergebieden van beschermde diersoorten vallen onder de reikwijdte van artikel 3.5.

Sloop gebouwen, renoveren hoofdgebouw en herinrichten terrein

Door de voorgenomen ontwikkelingen worden nestlocaties van huismussen en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger vernield. Hierdoor is een ontheffing van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk. Eveneens dienen compenserende en mitigerende maatregelen getroffen te worden vóórdat de eventuele sloop of aantasting van het leefgebied plaatsvindt.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Aan de hand van aanvullende veldbezoeken is onderzoek verricht naar het voorkomen van huismussen, steenuil, steenmarter en vleermuizen op de planlocatie.

Huismus

Tijdens het onderzoek zijn 4 nestlocaties van deze soort in relatie tot de woning vastgesteld. De voorgenomen ontwikkeling vormt een overtreding met de Wet Natuurbescherming waardoor een ontheffing of positieve afwijzing van het bevoegd gezag, aangevuld met compenserende maatregelen, noodzakelijk is.

Steenuil

Tijdens het onderzoek zijn geen waarnemingen van deze soort in relatie tot de gebouwen binnen het plangebied verricht. Een broedlocatie van steenuil kan binnen het plangebied worden uitgesloten.

Steenmarter

Tijdens het onderzoek zijn geen waarnemingen van deze soort in relatie tot de gebouwen binnen het plangebied verricht. Een vaste verblijfslocatie van steenmarter kan binnen het plangebied worden uitgesloten.

Vleermuizen

In de woning met inpandige deel zijn 3 verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en 1 kraamverblijf van laatvliegers vastgesteld. Door de voorgenomen ontwikkelingen zullen alle verblijfplaatsen verdwijnen waardoor een ontheffing met compenserende en mitigerende maatregelen noodzakelijk is vóórdat de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Volledigheid onderzoek

Op de locatie Grolseweg 19 in Beltrum, zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek als volledig worden beschouwd.

Voor het slopen van de woning met inpandige deel is een ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk vóórdat de sloop kan worden uitgevoerd.

Voor het slopen van de stallen is geen ontheffing noodzakelijk.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica, 8(2): 391-401, 2006.
- Dienst Regelingen. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.hetlnvloket.nl
- www.gelderland.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Verspreidingskaart

Bijlage 2: Toelichting Wet Natuurbescherming

BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART

Figuur 3. Verspreidingskaart waargenomen vleermuizen.
Het roodomkaderde gebied betreft de strikte begrenzing van de onderzoekslocatie.

Vleermuizen

- - gewone dwergvleermuis
- - ruige dwergvleermuis
- - laatvlieger
- - rosse vleermuis
- - huismus

- Stippen - losse waarnemingen (indicatief. De stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding - (samenvatting van alle bezoeken)
- Pijlen - foerageeractiviteit en vliegroutes
- Ster - verblijfplaats (globale positionering)
- Bliksemschicht - baltsvlucht mannetje.
Globale positionering van paarverblijven van gewone dwergvleermuis, exacte locatie is niet bekend

BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

GROLSEWEG 19

TE BELTRUM

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Ecologie

Quickscan flora en fauna Grolseweg 19 te Beltrum

Opdrachtgever	Gemeente Berkelland Postbus 200 7270 HA Borculo
Rapportnummer	1320.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	21 maart 2016
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. E.R. Witter
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M.P.M. Verkade
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Flora- en faunawet dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
4	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	5
	4.1 Inleiding	5
	4.2 Flora- en faunawet.....	5
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	8
	5.1 Inleiding	8
	5.2 Vogels.....	8
	5.3 Vleermuizen.....	11
	5.4 Overige zoogdieren	12
	5.5 Reptielen, amfibieën en vissen.....	12
	5.6 Ongewervelden.....	12
	5.7 Vaatplanten.....	13
6	TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET.....	14
	6.1 Inleiding	14
	6.2 Broedvogels.....	14
	6.2.1 Jaarrond beschermde broedvogels.....	14
	6.2.2 Broedvogels (beschermingscategorie 5).....	15
	6.3 Vleermuizen.....	16
	6.4 Overige zoogdieren	17
	6.5 Overige soort(groep)en	17
7	VERVOLGSTAPPEN.....	18
	7.1 Inleiding	18
	7.2 Vervolgonderzoek.....	18
	7.3 Ontheffingsprocedure	18
	7.4 Mitigerende en compenserende maatregelen.....	19
8	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	21

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de gemeente Berkelland opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Grolseweg 19 te Beltrum.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen ontwikkelingen op de onderzoekslocatie, waarbij sloop van het merendeel van huidige opstallen is voorzien.

De quickscan flora en fauna heeft als doel om in te schatten of het plan ten aanzien van de Flora- en faunawet uitvoerbaar vergunbaar is, in verband met vergunningverlening in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Uit eerder op de onderzoekslocatie uitgevoerd onderzoek (Ecochore, 2011) is gebleken dat in de te slopen bebouwing vaste rust- of verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen, laatvliegers en huismussen aanwezig zijn. Het huidige onderzoek is bedoeld om de opdrachtgever meer inzicht te verschaffen omtrent de huidige randvoorwaarden die de natuurwetgeving stelt, uitgaande van de gegevens van het voorgaande onderzoek. Er heeft daarom in het kader van onderhavig onderzoek geen inspectie van de bebouwing plaatsgevonden op aanwezigheid van soorten. Uitgangspunt is dat in ecologisch opzicht de huidige situatie overeenkomt met die in 2011. Aangezien het soorten betreft die "honkvast" zijn en vaak jarenlang dezelfde verblijfplaatsen gebruiken is dit, gelet op de doelstelling van het onderzoek, een reële aanname.

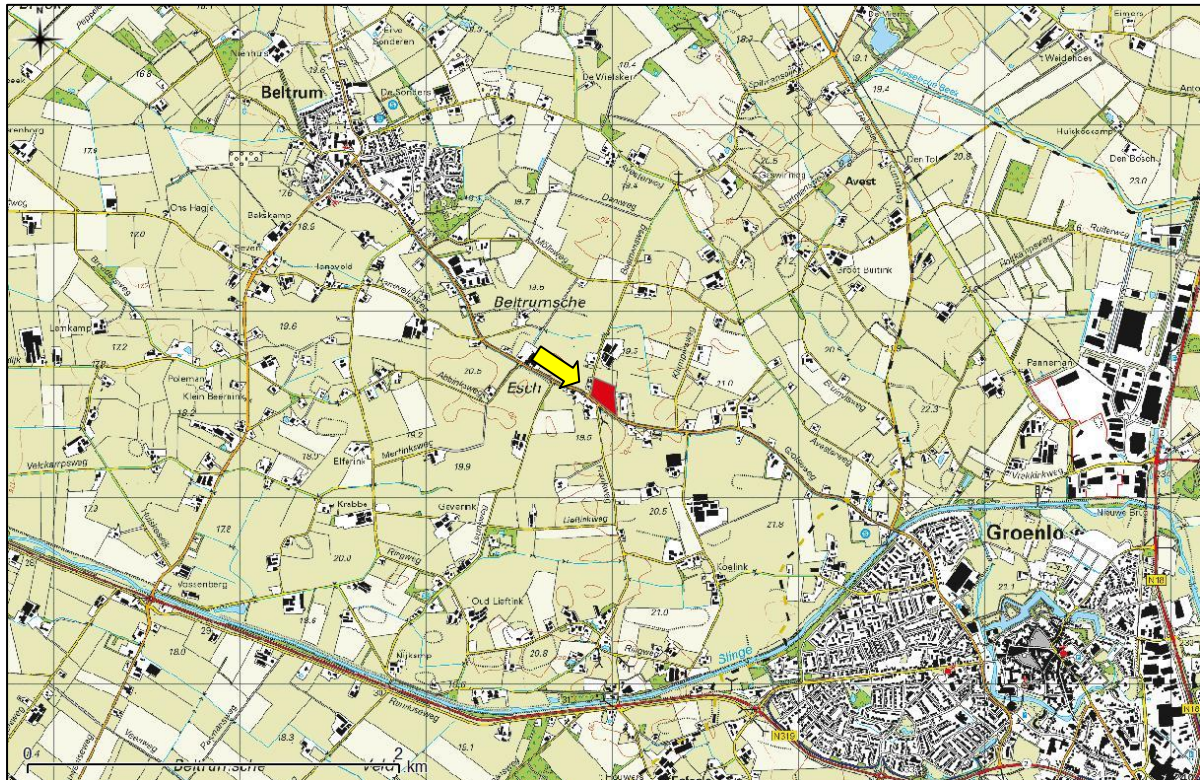
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 16.715 \text{ m}^2$) ligt aan de Grolseweg 19, circa 2 kilometer ten zuidoosten van de kern van Beltrum. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 34 D (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 236.650$, $Y = 452.560$.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een agrarisch perceel met een boerderij, stalruimten en een open veld-schuur. De stallen zijn deels in gebruik voor het houden van varkens. Een deel van de stallen is, blijkens gegevens van de gemeente leegstaand.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie. Gelet op de doelstelling van het onderzoek heeft er geen veldbezoek plaatsgevonden.

De reeds uitgevoerde onderzoeken (Voerman, 2011) zijn als leidraad voor het onderzoek gehanteerd. Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie.

Het gebruik van openbare bronnen als waarneming.nl is voor zakelijke gebruikers niet toegestaan. Werknemers van een adviesbureau, ambtenaren, terreinbeheerders, ZZP-ers, stagiairs en onderzoekers vallen onder de definitie van zakelijk gebruikers.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving.

4.2 Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Hierbij vallen vogels onder een aparte categorie.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

<p>Tabel 1 algemeen beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.</p> <p>Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden.</p> <p>Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol</p>
<p>Tabel 2 overige beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden.</p> <p>De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').</p> <p>Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmblom, steenbreekvaren, tongvaren, maretak</p>

Tabel 3 strikt beschermde soorten

Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten.

De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreepdpad, boomkikker, kamsalamander

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk strikt beschermd en qua beschermingsregime te vergelijken met Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Broedvogels vallen onder een aparte beschermingsgroep en zijn ingedeeld in een vijftal beschermingscategorieën (Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen, 2009). Zie tabel III voor een indeling van de bescherming van broedvogels.

Tabel III. Beschermingscategorieën aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen.

Broedvogels		
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.		
Beschermingscategorie 1	nesten jaarrond beschermd, ook buiten broedseizoen	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
Beschermingscategorie 2		Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
Beschermingscategorie 3		Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
Beschermingscategorie 4		Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
Beschermingscategorie 5		Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.
Overige broedvogels ("algemeen" voorkomen-de broedvogels)	Nesten die <i>niet</i> het hele jaar door zijn beschermd; enkel binnen broedseizoenen.	Vogels die elk broedseizoen een nieuw nest maken of in staat zijn een nieuw nest te maken. De vogelnesten voor eenmalig gebruik.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat negatieve gevolgen voor de vleermuisstand op lokaal niveau. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Algemene Zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd.

Tabel IV. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

De algemene zorgplicht is in de meeste gevallen voornamelijk van toepassing op beschermde soorten die staan vermeld in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit betreffen algemeen voorkomende soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Inleiding

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. In hoofdstuk 6 wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een verstoring effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten en welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.2 Vogels

Broedvogels (beschermingscategorie 1 t/m 4)

Op boerenerven zijn de volgende soorten waarvan de nesten het gehele jaar zijn beschermd aan te treffen: huismus, kerkuil en steenuil. Overige jaarrond beschermde soorten zoals gierzwaluw, buizerd, sperwer en ransuil kunnen op basis van ontbreken van geschikt habitat op voorhand worden uitgesloten.

Huisumus:

Door Voerman (2011) is de aanwezigheid van 6 territoriale mannetjes en minimaal 4 nestlocaties vastgesteld, alle onder het pannendak van de te slopen boerderij. Huismussen maken het gehele jaar gebruik van hun nestlocaties. Behalve om te broeden zijn ze ook als slaapplek in gebruik. Er zijn vanwege het gelijk gebleven gebruik sinds 2011 (menselijke bewoning) geen argumenten om op voorhand aan te nemen dat er geen huismussen meer op de onderzoekslocatie zouden broeden (zie hoofdstuk 6).

Kerkuil:

Door Voerman (2011) is de soort niet aangetroffen. Sporen van gebruik door kerkuilen, zoals braakballen zijn eenvoudig aan te treffen. Het ontbreken van sporen is voldoende om de soort uit te sluiten. Uit de rapportage is niet op te maken of er sprake is van potentieel geschikte nestlocaties. Kerkuilen maken gebruik van open kapschuren als roestplaats en onder andere van hooizolders op de deel van een boerderij om te broeden. Veelal broedt de soort in speciaal aangebrachte nestkasten. Het is echter niet uit te sluiten dat de soort zich onlangs heeft gevestigd. De stand van de kerkuil fluctueert sterk, afhankelijk van het prooiaanbod (zie hoofdstuk 6).

Steenuil:

Door Voerman (2011) is geen melding gemaakt van aan- of afwezigheid van de soort. Er is ook geen analyse gemaakt van de geschiktheid van het erf of de directe omgeving voor de soort. Het ontbreken van sporen van de soort (braakballen, kruistrepen en ruipten) tijdens een inspectie kan niet onder alle omstandigheden de aanwezigheid van een steenuil uitsluiten. Steenuilen laten verrassend weinig sporen achter. Uit onderzoek dat door Econsultancy in de directe omgeving is uitgevoerd is gebleken dat de soort, die in grote delen van de Achterhoek voorkomt, als broedvogel aanwezig is. Het optimale habitat van de steenuil bestaat uit erven met kleine schuurtjes, boomgaarden, houtwallen en weilanden. Vaak is de aanwezigheid van (hobby)vee bepalend. De onderzoekslocatie voldoet deels aan de eisen die de soort aan zijn habitat stelt, maar optimaal is de locatie niet. De aangrenzende percelen lijken met name als broedlocatie veel geschikter.

In figuur 3 zijn de meest geschikte percelen in de omgeving van de onderzoekslocatie weergegeven. In figuur 4 is te zien dat het onbebouwd deel van het perceel geschikt foerageerhabitat voor de steenuil vormt. Het foerageerhabitat wordt in de toekomstige situatie bebouwd (zie hoofdstuk 6).

Figuur 3. Geschikt erven voor steenuil.

Figuur 4. Het korte gras op de onderzoekslocatie vormt voor de steenuil optimaal jachtgebied (bron: google streetview).

Broedvogels (beschermingscategorie 5)

De broedvogels die onder de beschermingscategorie 5 vallen zijn voornamelijk holenbroeders. Op boerenerven gaat het vaak om gebouwbewonende soorten als spreeuw, witte kwikstaart en zwarte roodstaart. Ook kunnen er nesten boerenzwaluwen of huiszwaluwen aanwezig zijn. Door Voerman (2011) zijn enkele van deze soorten ook aangetroffen. Boerenzwaluwen worden niet genoemd in de rapportage, evenals huiszwaluwen. Aangenomen wordt dat er geen nesten aanwezig zijn, maar beter zou zijn dit te bevestigen en specifiek te rapporteren. Nieuwe vestiging in de afgelopen 5 jaar ligt niet voor de hand.

De nesten van genoemde soorten zijn in uitzonderlijke gevallen ook buiten het broedseizoen beschermd. Dit zou het geval kunnen zijn als er grote aantallen huis- of boerenzwaluwen nestelen. Andere soorten komen niet vaak in grotere aantallen op één erf voor. Indien er geen zwaluwen broeden, zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming rechtvaardigen van vogels uit beschermingscategorie 5 zoals spreeuw en witte kwikstaart (zie hoofdstuk 6).

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van struiken, heggen bomen zijn er op de onderzoekslocatie geschikte nestlocaties aanwezig voor algemene vogels als merel, heggenmus, winterkoning, roodborst en houtduif (zie hoofdstuk 6).

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. Er zijn door Voerman (2011) geen indicaties genoemd dat op de onderzoekslocatie een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is. Gelet op de beperkte aanwezigheid van bomen ligt dit ook niet voor de hand.

5.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De bebouwing op de onderzoekslocatie is in principe geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Gebouwbewonende soorten die in het buitengebied te verwachten zijn betreffen gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Naar de aanwezigheid van vleermuizen in onderzoek verricht door Ecochore (Voerman, 2011).

Uit het onderzoek blijkt de aanwezigheid van een kraamverblijf van tenminste 30 laatvliegers. Door bewoners is begin augustus 2011 gezien dat er 50 laatvliegers uitvlogen. De laatvliegers vliegen aan de voorzijde van de boerderij, langs de gevelbetimmering, in en uit. Behalve laatvliegers zijn er ook paarverblijfplaatsen van 3 gewone dwergvleermuizen aanwezig. Gewone grootoorvleermuizen zijn niet aangetroffen. Hierbij wordt opgemerkt dat deze soort zich met regulier batdetectoronderzoek niet goed laat onderzoeken. Nieuwe vestiging is niet uit te sluiten. De gewone grootoorvleermuis is ten opzichte van andere vleermuissoorten uitgesproken opportunistisch als het gaat om het betrekken van de verblijfplaatsen. De overige opstallen hebben geen functie voor deze soortgroep (zie hoofdstuk 6).

5.4 Overige zoogdieren

Licht beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als egel, mol en rosse woelmuis.

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter. Deze soort komt in de omgeving veelvuldig voor. Steenmarters gebruiken hoozolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium verscheidene verblijfplaatsen. Door Voerman (2011) zijn geen sporen, zoals uitwerpselen of prooiresten, aangetroffen die duiden op het gebruik van de onderzoekslocatie als vaste rust- of verblijfplaats door deze soort. Bij intensief gebruik van een locatie door deze soort zijn dergelijke sporen vrij eenvoudig aan te treffen. Gelet op het ontbreken ervan kan worden gesteld dat de onderzoekslocatie destijds niet in gebruik was door de steenmarter. Nieuwe vestiging van de soort sinds 2011 is niet uit te sluiten, gelet op het veelvuldig voorkomen van de steenmarter in de Achterhoek en (zie hoofdstuk 6).

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het onderzoek uit 2011 niet vastgesteld. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat kan het voorkomen ervan redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.5 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

Amfibieën

Doordat wateroppervlakten als poelen, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën en het voorkomen van vissen op de onderzoekslocatie uitgesloten. De onderzoekslocatie vormt ook slechts een matig geschikt landhabitat voor algemene amfibieënsoorten als bruine kikker en gewone pad.

5.6 Ongewervelden

Libellen

Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Flora- en faunawet een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in natuurgebied zijn te vinden. Beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

Dagvlinders

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige ongewervelden

Overige beschermde ongewervelde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoorn, zijn niet op de onderzoekslocatie te verwachten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

5.7 Vaatplanten

Volgens de Atlas van de flora van Oost Gelderland (Te Linde, 2003) zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie de volgende beschermde soorten waargenomen; grasklokje en gewone vogelmelk. Beide soorten komen in de Achterhoek relatief algemeen voor. Tijdens het veldbezoek in 2011 zijn geen beschermde planten waargenomen. Nieuwe vestiging sinds 2011 ligt niet voor de hand, gelet op het gebruik als tuin, erf en bemest weiland.

6 TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET

6.1 Inleiding

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Flora- en faunawet en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Flora- en faunawet op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen en ontheffingen.

6.2 Broedvogels

6.2.1 Jaarrond beschermde broedvogels

Huismus

De nesten van huismussen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder de beschermingscategorie 2 van vogelnesten (Dienst Regelingen, 2009). Dit zijn nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. Volgens artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van huismussen te *beschadigen*, te *vernieren*, *weg te nemen* of te *verstoren*. Voor het overtreeden van het artikel dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Indien er op de onderzoekslocatie nestplaatsen van huismussen aanwezig zijn, hetgeen op basis van de huidige informatie aannemelijk is, zal de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet.

Met de huidige interpretatie van de Flora- en faunawet door de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland, die voor het Ministerie van Economische Zaken de ontheffingen verleent, is het mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van een verblijfplaats. Voor beschadigen, vernieren of wegnemen kan dit alleen als er sprake is van een in de wet genoemd belang (volksgezondheid en openbare veiligheid, bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer), hetgeen voor het voorgenomen initiatief niet aan de orde is. Een ontheffing is mogelijk in het kader van ruimtelijke ontwikkeling als de functionaliteit voor de soort te allen tijde blijft behouden; dus zowel in de periode tussen sloop en nieuwbouw als in de toekomstige situatie.

Een ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Bij een ontheffingsaanvraag wordt een onderbouwing op basis van een recent onderzoek gevraagd. Hierbij wordt over een termijn van 3 jaar gehanteerd. Om een ontheffing te kunnen aanvragen zal een nieuw onderzoek moeten plaats vinden om vast te stellen of, en hoeveel broedgevallen van de huismus op de onderzoekslocatie aanwezig.

Steenuil

De steenuil is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Hij staat ook vermeld in de Vogelrichtlijn. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen geldt de uitgebreide toets. De steenuil staat als kwetsbaar vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). Deze vermelding op de Rode Lijst geeft soort overigens in de Flora- en faunawet geen speciale status. De nesten en het leefgebied van steenuilen zijn het hele jaar beschermd en vallen onder categorie 1 van vogelnesten (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2009): 'nesten die behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats'. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de functionele leefomgeving ervan.

Op de onderzoekslocatie is naar alle waarschijnlijkheid geen sprake van een voortplantingsplaats, maar vermoedelijk maakt het erf wel deel uit van het functionele leefgebied. De sloop leidt niet tot het aantasten van verblijfplaatsen en daarom niet tot een directe overtreding van artikel 9 of 11 van de Flora- en faunawet. Echter, in het geval er een broedgeval in de directe omgeving is kan er sprake zijn van aantasting van dit broedgeval doordat er minder leefgebied overblijft om te jagen. Steenuilen hebben een zeer klein territorium, dat vaak beperkt is tot een straal van 250 meter. Binnen deze beperkte radius moeten alle functies aanwezig zijn: voedsel, schuilplaatsen en broedgelegenheid.

Het vermoeden dat aantasting van leefgebied mogelijk aan de orde is, is gebaseerd op geschiktheid van de omgeving en niet op veldonderzoek. Een onderzoek naar het voorkomen naar steenuilen is nodig om de impact van het verdwijnen van het weiland op het perceel te bepalen. In de praktijk worden negatieve effecten voorkomen door een landschappelijke inpassing, waarbij er naar optimalisatie voor de steenuil wordt gezorgd. Hierdoor wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen. Nader onderzoek naar het voorkomen van steenuilen en hun terreingebruik noodzakelijk zijn om uit te kunnen sluiten dat aantasting van leefgebied aan de orde is.

Kerkuil

Formeel zal moeten worden vastgesteld of er sprake is van nieuwe vestiging van de kerkuil. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in het gebruik als roestplaats en broedplaats. Indien er sprake is van de aanwezigheid van een vaste rust- of verblijfplaats, dan gelden dezelfde juridische vervolgstappen als bij de huismus.

6.2.2 Broedvogels (beschermingscategorie 5)

Om vast te leggen dat er geen noodzaak is om voor huis- en boerenzwaluwen maatregelen te treffen is het noodzakelijk om vast te stellen dat de soorten niet op de onderzoekslocatie voorkomen. Dit blijkt indirect uit het voorgaande onderzoek uit 2011, maar wordt niet expliciet vermeld. Bij aanwezigheid van de soorten is het aantal nesten dat aanwezig is, alsmede de geschiktheid van de omgeving als alternatieve nestgelegenheid bepalend. Is er sprake van een groot aantal nesten en is de omgeving voor de soort ongeschikt, dan geldt het beschermingsregime zoals bij jaarrond beschermde soorten wordt gehanteerd.

6.3 Vleermuizen

De te slopen bebouwing op de onderzoekslocatie is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en was in 2011 ook als zodanig in gebruik. Er zijn geen argumenten die het op voorhand aannemelijk maken dat de destijds aangetroffen functies thans niet meer aanwezig zouden zijn. De sloop van de bebouwing zal in geval van aanwezigheid van een verblijfsfunctie van vleermuizen leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet.

Alle vleermuissoorten zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat hij vermeld staat op de zogenaamde Tabel 3. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen voor deze soort geldt de uitgebreide toets. Vleermuizen worden ook benoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn. Specifiek voor de laatvlieger geldt dat de soort is opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten. Binnen de Flora- en faunawet geeft deze vermelding de soort geen afwijkende status van andere vleermuissoorten, het geeft echter wel aan dat de gunstige staat van instandhouding in het geding. Kraamverblijfplaatsen met een omvang van 30 vrouwtjes zijn zeldzaam te noemen. Voor gewone dwergvleermuis geldt dat paarverblijfplaatsen overal in de omgeving van bebouwing aanwezig zijn. Het betreft de meest algemene vleermuissoort van Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding voor zover bekend niet in het geding is.

Voor beschadigen, vernielen of wegnemen kan dit alleen als er sprake is van een in de wet genoemd belang (dwingende reden van groot openbaar belang, volksgezondheid en openbare veiligheid, bescherming flora en fauna), hetgeen voor het voorgenomen initiatief niet aan de orde is. Net als bij de huismus geldt dat een ontheffing benodigd is voor het verstoren van een verblijfplaats en dat het permanent wegnemen of vernielen niet is toegestaan. De conclusies ten aanzien van de juridische vervolgstappen uit Voerman (2011) zijn anno 2016 niet meer van kracht. Er is altijd een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Een ontheffing verkrijgen is mogelijk in het kader van ruimtelijke ontwikkeling als de functionaliteit voor de soort te allen tijde blijft behouden; dus zowel in de periode tussen sloop en nieuwbouw als in de toekomstige situatie. In een dergelijk geval, zo beredeneert de wetgever is er geen sprake van vernielen of wegnemen. Er is enkel sprake van verstoren, waarvoor ontheffing kan worden verleend.

Een ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort.

Net als bij de huismus geldt dat het uitgevoerde vleermuisonderzoek verouderd is en dat er een recent onderzoek benodigd is om een ontheffing te kunnen verkrijgen.

6.4 Overige zoogdieren

Nieuwe vestiging van de steenmarter is niet op voorhand uit te sluiten. Middels een éénmalige inspectie kan de soort op de onderzoekslocatie worden aangetoond danwel uitgesloten. In het geval van aanwezigheid van een verblijfplaats van de steenmarter is het van belang te weten of er sprake is van een kraamfunctie. Dit kan worden onderzocht met fotovallen. Voor dagrustplaatsen geldt dat de ecologische impact voor de soort beperkt is. Voor het verstoren geldt dat door te werken conform een goedgekeurde gedragscode en door het zorgvuldig handelen de gunstige staat van instandhouding van de steenmarter gegarandeerd kan worden en overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen. In het geval van aanwezigheid van een kraamfunctie ligt dit anders en wordt aangeraden om de te treffen mitigerende en compenserende maatregelen aan het bevoegd gezag voor te leggen, middels een ontheffingsaanvraag. Dit is niet verplicht, aangezien voor soorten uit tabel 2 van de Flora- en faunawet geldt dat werken volgens een goedgekeurde gedragscode voldoende is. Dit neemt echter niet weg dat in de meeste gedragscodes er geen concrete maatregelen worden genoemd en derhalve altijd input van een ter zake kundige is benodigd.

6.5 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 VERVOLGSTAPPEN

7.1 Inleiding

Uit de toetsing aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6) blijkt dat voor het plan redelijkerwijs valt te voorspellen dat de sloop van de boerderij consequenties heeft voor beschermde soorten. Er zal hernieuwd ecologisch veldonderzoek plaats moeten vinden om functies aan te tonen of uit te sluiten. Het is echter op voorhand aannemelijk te maken dat voor vleermuizen en huismussen er een ontheffingsprocedure zal volgen. Om een ontheffing te verkrijgen zullen maatregelen getroffen moeten worden. In dit hoofdstuk wordt in hoofdlijnen weergegeven wat dit voor de planning van het project voor gevolgen kan hebben.

7.2 Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek is nodig om de eerder aangetroffen functionaliteit voor huismussen, gewone dwergvleermuizen en laatvliegers te bevestigen. Dit is nodig omdat de termijn waarop het onderzoek uit 2011 kan worden gebruikt voor een ontheffingsaanvraag is verlopen. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd volgens de geldende richtlijnen, zijnde het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureau's en de soortenstandaarden van de huismus. Aanbevolen wordt de navolgende onderzoeken te laten uitvoeren:

Gewone dwergvleermuis:	5 rondes in periode 15 april – 1 oktober.
Laatvlieger:	4 rondes in periode 15 mei – 15 september.
Gewone grootoorvleermuis:	5 inspecties hooizolder in periode 15 april – 1 oktober.
Huisumus:	2 rondes in periode 1 april – 15 mei.
Steenuil:	3 rondes in periode 15 februari – 15 april (ook kan een buurtonderzoek worden verricht).
Huiszwaluw/boerenzwaluw:	1 ronde in mei.

Daarnaast moet voor een aantal soorten vastgesteld worden of er nieuwe vestiging heeft plaatsgevonden

Steenmarter:	éénmalige inspectie vanaf maart.
Kerkuil:	éénmalige inspectie, ongeacht periode (broedperiode februari-augustus).

De resultaten van een aanvullend veldonderzoek zullen op zijn vroegst in oktober bekend zijn. De meest kritische functies (kraamverblijfplaatsen en broedlocaties) zijn echter al in juli genoegzaam bekend.

7.3 Ontheffingsprocedure

Bij het indienen van een ontheffingsaanvraag dient een projectplan als bijlage worden aangeleverd. Het projectplan heeft tot doel om mitigerende en compenserende maatregelen vast te leggen, die een negatief effect op beschermde soorten voorkomen en behoud van de huidige functionaliteit te allen tijde garanderen. De maatregelen dienen ter goedkeuring worden voorgelegd bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), door middel van een ontheffingsaanvraag als bedoeld in artikel 75C van de Flora- en faunawet. Al wordt aangehaakt bij de Wabo, dan is de gemeente bevoegd gezag en verzorgt zij de aanvraag bij RVO. Let op dat bij de nieuwe natuurwet, die (volgens de huidige planning) in 2017 van kracht wordt het aanhaken bij de Wabo verplicht is.

In het projectplan worden alle aspecten behandeld die noodzakelijk zijn voor een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet. In het plan wordt verwoord op welke wijze de negatieve effecten van de ingreep op aanwezige soorten en functies worden gemitigeerd en gecompenseerd. Daarnaast wordt aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de voorgenomen ingreep en er geen alternatief is en de werkzaamheden. Een beschrijving van het doel en de noodzaak van het plan maakt dus een wezenlijk deel uit van de ontheffingsaanvraag.

De volgende vragen dienen in een projectplan worden beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig?
- Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
- Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen.
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?

Het bevoegd gezag dient na 14 weken tot een besluit te komen. Econsultancy wijst er op dat dit in de praktijk niet altijd wordt gehaald.

Ondanks dat er geen sprake is van een bij de wet genoemd belang voor de ingreep en ingezet moet worden op behoud van de functionaliteit, vraagt RVO toch om aan te tonen dat er een wettelijk belang is. Dit is bedoeld om de aanvraag compleet te maken voor het geval er geen behoud van de functionaliteit is te bewerkstelligen. Veelal wordt hiervoor de volksgezondheid en openbare veiligheid als argument gebruikt (verpaupering, brandgevaar, asbest etc.).

7.4 Mitigerende en compenserende maatregelen

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende vier stappen:

- a. alternatieve verblijfplaatsen aanbieden als tijdelijke opvang van het verlies van de potentiële verblijfplaatsen voor de periode tussen de ingreep en de realisatie van de nieuwe situatie;
- b. onderzoekslocatie voor de ingreep ongeschikt maken voor beschermde soorten;
- c. controleronde(s) om afwezigheid beschermde soorten op moment van ingreep aan te tonen;
- d. in de nieuwe situatie duurzame verblijfsmogelijkheden voor beschermde soorten creëren.

Op dit moment hanteert de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) van het Ministerie van Economische Zaken bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen zogenaamde "soortenstandaards". In deze soortenstandaards worden maatregelen genoemd die RVO zinvol vindt om te treffen. Ook wordt in deze documenten aangegeven welke maatregelen niet worden "erkend" als zijnde geschikt in het kader van mitigatie of compensatie. De soortenstandaard heeft geen officiële status, maar het volgen van de maatregelen die worden genoemd geeft meer zekerheid omtrent goedkeuring van een ontheffingsaanvraag.

Voor huismussen, kerkuil, steenuil en gewone dwergvleermuizen zijn soortenstandaards beschikbaar. Voor laatvliegers is dit niet het geval. Van de soort is weinig bekend omtrent de verblijfplaatsen. Er zal daarom een op maat gemaakt plan moeten worden opgesteld, dat door de ecologen van RVO zal worden beoordeeld. Gelet op de relatief geïsoleerde ligging van de bebouwing en het feit dat niet iedereen in de omgeving volop medewerking zal verlenen bij het geschikt maken van hun bebouwing voor laatvliegers, verwacht Econsultancy dat voor de tijdelijke huisvesting een oplossing gezocht zal moeten worden op het erf zelf. Dit kan inhouden dat er speciaal voor vleermuizen een bouwwerk opgericht zal moeten worden (vleermuistoren).

Voordat de bebouwing gesloopt kan worden, zullen de betreffende soorten eerst moeten wennen aan de nieuw aangelegde (tijdelijke) huisvesting. Hiertoe worden per soort en per functie verschillende termijnen gehanteerd, uiteenlopend van enkele maanden tot een heel kraamseizoen. In sommige gevallen kan de gewenningsperiode worden verkort door de maatregelen al in een vroeg stadium te treffen, dus al voordat de functies daadwerkelijk zijn aangetoond. In onderhavig geval is dit niet aan te raden: het compenseren van een kraamverblijfplaats van laatvliegers is maatwerk, waarbij het oordeel van RVO bepalend is. Mocht RVO de gekozen maatregel afkeuren, dan zal er een aanpassing plaats moeten vinden waarbij mogelijk weer opnieuw een gewenningsperiode benodigd is. Beter is het om af te wachten tot er consensus is omtrent de wijze van compenseren. Dit houdt echter wel in dat rekening gehouden moet worden met vertraging in de uitvoering van minimaal 1 jaar.

8 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Berkelland een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Grolseweg 19 te Beltrum.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen ontwikkelingen op de onderzoekslocatie, waarbij sloop van het merendeel van huidige opstallen is voorzien.

De quickscan flora en fauna heeft als doel om in te schatten of het plan ten aanzien van de Flora- en faunawet uitvoerbaar vergunbaar is, in verband met vergunningverlening in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Uit eerder op de onderzoekslocatie uitgevoerd onderzoek (Ecochore, 2011) is gebleken dat in de slopen bebouwing vaste rust- of verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen, laatvliegers en huismussen aanwezig zijn. Het huidige onderzoek heeft is bedoeld om de opdrachtgever meer inzicht te verschaffen omtrent de huidige randvoorwaarden die de natuurwetgeving stelt, uitgaande van de gegevens van het voorgaande onderzoek. Er heeft daarom in het kader van onderhavig onderzoek geen inspectie van de bebouwing plaatsgevonden op aanwezigheid van soorten. Uitgangspunt is dat in ecologisch opzicht de huidige situatie overeenkomt met die in 2011.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel V. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Flora- en faunawet voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel V. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffingsaanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	ja	ja	nee	Het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	jaarrond beschermd	ja	ja	ja	ja	Opnieuw vaststellen aanwezigheid huismus, Onderzoek naar effect op steenuil Onderzoek naar huis- en boerenzwaluw Uitsluiten nieuwe vestiging kerkuil
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	Ja	Ja	Ja	Opnieuw vaststellen aanwezigheid laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Onderzoek naar gewone grootoorvleermuis
	foerageergebied	nee	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		ja	mogelijk	ja	nee	Uitsluiten nieuwe vestiging steenmarter
Amfibieën		nee	nee	nee	nee	-
Reptielen		nee	nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		nee	nee	nee	nee	
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-

Conclusie

Gelet op de gevonden en te verwachten ecologische waarden en de beoogde planontwikkeling is de verwachting dat de uitvoerbaar is, in die zin dat er ontheffing verkregen kan worden voor de aange troffen en te verwachten soorten en functies. Hierbij zal de aanwezigheid van een kraamverblijfplaats van de laatvlieger bepalend zijn, als het gaat om benodigde inzet om een ontheffing te verkrijgen. Er is weinig ervaring met het compenseren van een dergelijke functie. Het bevoegd gezag zal naar verwachting kritisch staan ten aanzien van de onderbouwing. Juridisch gezien is het alleen mogelijk ontheffing te verkrijgen als te allen tijde de functionaliteit behouden blijft. Dit houdt in dat ook tussen de sloop en nieuwbouw er maatregelen getroffen moeten worden die dit kunnen bewerkstelligen. Omdat er van laatvlieger weinig methodes bekend zijn die leiden tot succesvolle mitigatie, zal er veel aandacht moeten zijn voor dit punt. Dit zal (mogelijk) leiden tot investeringen in tijd en geld, vanwege de vereiste onderzoeken (omlooptijd 1 jaar), procedures (minimaal 3 maanden) en gewenningsperioden (mogelijk 1 jaar). Bij start van de onderzoeken in april 2016 houdt dat in dat mogelijk pas in het najaar van 2018 met het project kan worden begonnen.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Voerman B, 2011. Quickscan natuuronderzoek Grolseweg 19 Beltrum, rapportnummer 11314, juni 2011.
- Voerman B, 2011. Aanvullend vleermuisonderzoek Grolseweg 19 Beltrum, rapportnummer 11332, september 2011.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*, versie december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Steenuil *Athene Noctua*, versie december 2014.
- van Harxen, R. & P. Stroeken 2011. De Steenuil. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied, Den Haag.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
-

Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleitend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtning van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

Addendum: Aanvullend vleermuisonderzoek Grolseweg 19 Beltrum

In het kader van de Flora- en faunawet

Addendum:

Aanvullend vleermuisonderzoek

Grolseweg 19 Beltrum

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de Flora- en faunawet

In opdracht van:

WIK Adviesgroep
Heelweg 6
7156 NJ Beltrum
Contactpersoon: Mevr. P. Boverhof

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruitersweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoekstype: Vleermuisonderzoek
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Petterson D240x) en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Veldwerk: R. Papendorp
B. Voerman

Datum: september 2011

Dit rapport is gedrukt op 100% FSC-papier

Foto voorzijde: voorzijde te slopen deel van de bebouwing

*Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie:
www.swvecologie.nl*

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
3. Onderzoeksresultaten	7
3.1 Vleermuizen.....	7
4. TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Ingreep	9
4.3 Effecten	9
4.4 Toetsing Flora- en faunawet	9
4.5 Mitigerende maatregelen	10
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	11
LITERATUUR	12
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAARTEN	13
BIJLAGE 2: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET	14
BIJLAGE 3: MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELLEN	18

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie Grolseweg 19 in Beltrum, is de eigenaar voornemens de aanwezige boerderij en opstallen te slopen waardoor ruimte ontstaat voor de ontwikkeling van een nieuwe varkenshouderij. Voor de voorgenomen ontwikkelingen is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Flora- en faunawet, is in het voorjaar van 2011 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna (*Quickscan natuuronderzoek Grolseweg 19 in Beltrum - Ecochore Natuurtechniek, rapportnummer: 11314*). Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de groep vleermuizen te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep voor deze soortgroep heeft.

Om de functie van het gebied voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen is een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd in de periode juni - september. Hierbij zijn verspreid over het zomerhalfjaar verschillende inventarisaties uitgevoerd door een vleermuisdeskundige.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij het uitgevoerde quickscanrapport. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende rapportage verwezen.

- Quickscan natuuronderzoek Grolseweg 19 in Beltrum
rapportnr: 11314, Ecochore natuurtechniek, 2011.

Tijdens het vleermuisonderzoek in 2011 is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Flora- en faunawet overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het nader onderzoek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2011 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied wordt verwacht dat er geen soorten en functies zijn gemist.

Bezoekdata	Soortgroep	Tijdstip	weersgesteldheid	Onderzoeker
02-7-2011	Vleermuizen	Avond	Half bewolkt, droog, windkracht 1, 18 °C	Rob Papendorp
15-7-2011	Vleermuizen	Ochtend	Half bewolkt, droog, windkracht 2, 16 °C	Rob Papendorp
17-8-2011	Vleermuizen	Avond	Zwaar bewolkt, droog, windkracht 1, 22 °C	Rob Papendorp
1-09-2011	Vleermuizen	Avond	Onbewolkt, droog, windkracht 1, 12-9 °C	Rob Papendorp

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groep gegeven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type:Peterson D240x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanblijven en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Het avondbezoek op 2 juli is gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna. De bezoeken in augustus en september zijn in de avonduren uitgevoerd. Het onderzoek is gestart minimaal 1 uur na zonsondergang. De toegepaste methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2011 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2, blz. 14) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en

dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Dit is hier echter, voorafgaande aan de voorgenomen sloop, niet het geval.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied

3. Onderzoekresultaten

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

3.1 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn 4 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen en gebiedsfuncties.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Tijdens de voorzomerronden zijn nauwelijks waarnemingen van deze soort verricht. De waarnemingen bleven bij een enkel exemplaar dat foeragerend werd aangetroffen. Gezien de periode in het jaar is het waarschijnlijk dat het een solitair mannetje betrof. De verblijfplaats van dit dier moet zeer waarschijnlijk in de woning worden gezocht. Hierbij moet gedacht worden aan locaties achter betimmeringen, in de spouw of onder loodslabben, dakpannen ed. Dit kon echter tijdens de veldbezoeken niet worden bevestigd.

Tijdens de najaarbezoeken was de activiteit van deze soort iets groter. Hierbij werden 3 baltsende mannetjes waargenomen die baltsvluchten rondom de woning maakten. De mannetjes van gewone dwergvleermuizen vliegen baltsend veelal direct boven de paarlocatie. Hierdoor is het in kaart brengen van exacte paarlocaties bij deze soort vrij lastig. Gezien het gedrag en de baltsvluchten direct rondom de boerderij kan worden aangenomen dat de paarverblijven van deze dieren zich bevinden in de woonboerderij.

Tijdens de bezoeken is specifiek gezocht naar zwermgedrag en andere indicaties dat kan duiden op een winterverblijf. Dergelijke activiteiten zijn niet aangetroffen. Een winterverblijf wordt op deze locatie niet verwacht.

In relatie tot de aanwezige opstallen (varkensschuren en opslagloodsen ed) zijn geen waarnemingen van vleermuizen verricht. In en rondom deze gebouwen zijn geen verblijfplaatsen of belangrijke foerageerlocaties aangetroffen.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Tijdens het bezoek op 1 september is nabij de wilgen langs de oostzijde van het perceel 1 foeragerende ruige dwergvleermuis korte tijd aanwezig. Deze waarneming is middels geluidsanalyse bevestigd. Dit dier had geen binding met de planlocatie.

Laatvlieger (*Eptesicus setorinus*)

Deze soort is tijdens alle bezoeken in grote aantallen waargenomen. Tijdens de voorzomerronden is vastgesteld dat er een kraamverblijf aanwezig was waarvan de in- en uitvliegopeningen zich aan de voorzijde van de woning bevinden. Tijdens een telling bij het uitvliegen zijn minimaal 30 dieren vastgesteld. Na het uitvliegen waren sociale geluiden hoorbaar vanuit de verblijfsruimte waardoor kon worden bevestigd dat er nog jonge dieren in het gebouw aanwezig waren. Enige tijd na zonsondergang, rond 23:20 is vastgesteld dat enkele dieren terugkeerden. Dit bevestigd de aanwezigheid van jonge dieren in de verblijfplaats. De ouderdieren kwamen, naar alle waarschijnlijkheid, terug om de jongen te zogen. De bewoners van de boerderij hebben begin augustus een 50-tal dieren zien uitvliegen. Gezien het aantal zullen hier eveneens jongen bij zijn geweest.

Na het uitvliegen vliegen de dieren rechtstreeks naar de overzijde van de Grolseweg. Waar het foerageergebied van deze dieren moet worden gezocht is niet duidelijk.

Vermoedelijk vliegen de dieren richting de Slinge om hier te foerageren. Slechts zeer weinig dieren blijven enige tijd ter plaatse om te foerageren. Tijdens de nazomerronden was de verblijfplaats nog in gebruik. Er is tijdens deze rondes geen telling meer uitgevoerd.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Tijdens beide voorzomerronden is een enkel individu overvliegend aangetroffen. De dieren zijn niet foeragerend vastgesteld en vlogen op enkele tientallen meters hoogte richting zuid. Deze dieren hadden geen binding met de planlocatie.

4. TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen.

Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk.

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In Nederland is de soortbescherming verankert in de Flora- en faunawet en zijn de soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB artikel 75. Hierdoor zijn alle vleermuissoorten zwaar beschermd.

Zie voor een uitgebreide toelichting van de Flora- en faunawet bijlage 2.

Tabelindeling Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten: algemene vrijstelling of ontheffing/lichte toets

Tabel 2: Overige soorten: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/lichte toets

Tabel 3: Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/uitgebreide toets

4.2 Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied alle aanwezige bebouwing te verwijderen waardoor de mogelijkheid ontstaat voor de bouw van een nieuwe varkenshouderij. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Slopen boerderij en opstallen;
- Nieuwbouw varkenshouderij;
- Herinrichten erf.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

- de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4.3 Effecten

Vleermuizen

In de te slopen woonboerderij is een kraamkolonie aangetroffen van laatvliegers. Eveneens zijn hier drie baltslocaties van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Door de sloop zullen deze verblijfplaatsen verdwijnen.

Hierdoor is het noodzakelijk mitigerende (lees: verzachtende) maatregelen te treffen om te voorkomen dat individuen worden geschaad en schade ontstaat aan de lokale populaties, zie 4.5: mitigerende maatregelen.

4.4 Toetsing Flora- en faunawet

Door de zwaar beschermde status van alle vleermuizen zijn zowel de individuen als verblijfplaatsen beschermd. Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Zowel een kraamverblijf van laatvliegers als de paarlocaties van gewone dwergvleermuizen vallen onder deze definitie doordat de dieren met regelmaat gebruik zullen maken van deze locatie waardoor het een onderdeel vormt van het complexe leefgebied van de aanwezige vleermuispopulatie. Met name laatvliegers zijn vrij plaatstrouw waardoor het aannemelijk is dat deze locatie reeds lange tijd in gebruik is en daardoor een belangrijk onderdeel in de levenscyclus vormt.

Doordat de soort de laatste decennia sterk in aantal is afgenomen, is de laatvlieger onlangs opgenomen op de Rode Lijst van beschermde diersoorten.

Door de voorgenomen sloop van de woonboerderij wordt de Flora- en faunawet overtreden. Hierdoor is het niet toegestaan de ingreep zonder aanvullende mitigerende maatregelen uit te voeren. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen daarom mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden om schade aan individuen en de beide lokale populaties (laatvlieger en gewone dwergvleermuis) te voorkomen.

Indien deze schade kan worden voorkomen door het treffen van de juiste mitigerende maatregelen is geen ontheffing noodzakelijk. In paragraaf 4.5 zijn de noodzakelijke mitigerende maatregelen beknopt weergegeven. Bijlage 3 geeft een korte toelichting op de toepassing van deze maatregelen. Voor de concrete inpassing van de maatregelen is het raadzaam de nieuwbouwplannen in samenspraak met een vleermuisdeskundige de mogelijkheden te bespreken en deze in de nieuwbouwplannen te implementeren. Indien dit in een vroeg stadium van de planuitwerking wordt bekeken is inpassing in veel gevallen efficiënt toepasbaar.

Indien hier niet aan kan worden voldaan dient een ontheffing bij Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I te worden aangevraagd.

De herinrichting van het plangebied zal geen negatief effect hebben op de kwaliteit van het gebied om te foerageren. Het voornemen om op de locatie een landschappelijke inpassing te realiseren, zal resulteren in een versterking van de foerageerkwaliteit ter plaatse. Hierdoor zijn voor foerageerkwaliteiten geen nadere maatregelen noodzakelijk.

De overige aangetroffen vleermuissoorten hebben geen directe binding met de planlocatie waardoor voor deze soorten geen extra maatregelen noodzakelijk zijn.

4.5 Mitigerende maatregelen

Zoals aangegeven is door het treffen van mitigerende maatregelen geen ontheffing noodzakelijk. Hiervoor is het noodzakelijke dat alle hieronder beschreven aandachtspunten worden uitgevoerd.

De maatregelen zijn te verdelen in periode en methode van de sloop en het aanbrengen van nieuwe voorzieningen. In bijlage 3 is een verdere toelichting van de maatregelen opgenomen.

Periode en methodiek van sloop

- De periode van de sloop wordt afgestemd op de ecologie van de soorten: na de winterperiode en voor het koloniseren van kraam- en zomerverblijven of na de periode van kraam-, zomerverblijven en paarverblijven en voor de winterperiode (periode: begin maart tot eind april en 1 oktober tot ½ november). Dit alles mits er geen individuen aanwezig zijn.
- Vooraf aan de sloop vindt verstoring plaats van het binnenklimaat waardoor aanwezige vleermuizen gestimuleerd worden hun verblijfplaats te verlaten en elders een nieuw verblijf te zoeken. Concreet betekend dit dat minimaal een week voorafgaande aan de sloop (delen van) de windveren, een gedeelte van de dakpannen worden verwijderd en enkele forse gaten in de muren worden gemaakt zodoende dat verstoring van het aanwezige microklimaat plaatsvindt.

Te treffen voorzieningen

In het gebied is 1 kraamverblijf van laatvliegers aanwezig en minimaal 3 paarlocaties van gewone dwergvleermuizen. Compensatie kan op verschillende manieren worden uitgevoerd. Hierdoor is het raadzaam de plannen door te spreken met een vleermuisdeskundige en een compensatie- en mitigatieplan op te stellen.

- Ter compensatie van de baltslocaties kan worden gedacht aan het aanbrengen van inmetseblokken in de nieuw te bouwen woningen. Om de kans op vestiging te vergroten en een stabiele populatie te behouden is als uitgangssituatie een minimale compensatieverhouding van 1-2 voor de baltslocaties noodzakelijk.
- Het compenseren van een paarverblijf voor laatvliegers is complexer en er zijn meer variabelen voorhanden. Welke optie gekozen wordt, is afhankelijk van de inpassingmogelijkheden. Uitgangspunt is dat geen vermindering in het aantal verblijfplaatsen mag optreden, ook niet tijdelijk. Hiervoor is een overbruggingsaanpak noodzakelijk.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven.

Vleermuizen

In de te slopen woonboerderij zijn een kraamverblijf van laatvliegers en minimaal drie paarlocaties van gewone dwergvleermuis aanwezig. Doordat dit gebouw verdwijnt is het treffen van mitigerende maatregelen noodzakelijk voordat sloop kan worden uitgevoerd. Het slopen van de aanwezige schuren heeft geen negatieve invloed op vleermuizen of andere beschermde diersoorten.

Op de locatie Grolseweg 19 zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek als volledig worden beschouwd.

Ter aanvulling wordt eveneens verwezen naar de conclusies in het quickscanrapport ten aanzien de aanwezige huismusterritoria en de noodzaak voor het treffen van maatregelen voor deze soorten.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAARTEN

Figuur 2. Verspreidingskaart waargenomen vleermuizen.

- Globale paarlocaties gewone dwergvleermuizen
- Kraamverblijfplaats laatvliegers
- Ruige dwergvleermuis
- ↗ Intensief gebruikte vliegroute door laatvliegers
- Vliegrichting rosse vleermuizen

Figuur 3: locatie invliegopeningen kraamverblijf laatvliegers

BIJLAGE 2: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Daarbij worden in deze wet de bepalingen samengevoegd die voorheen in verschillende wetten waren gebundeld: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantsoorten.

De Flora- en faunawet is in beginsel gericht op de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving, *Artikel 2 Flora- en faunawet*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten artikel 2 van de Flora- en faunawet.

Artikel 2

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de verbodsbepalingen 8 t/m 12 van toepassing.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode. De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (met uitzondering van vogels) in drie groepen - *Tabellen*. Voor vogelsoorten geldt een andere regeling.

Beschermde soorten	Zonder gedragscode	Met gedragscode
Licht beschermde soorten - Tabel 1	Algemene vrijstelling	Algemene vrijstelling
Overige beschermde soorten - Tabel 2	‘Lichte’ toetsing	Vrijstelling
Streng beschermde soorten - Tabel 3	Uitgebreide toetsing	Uitgebreide toetsing

Tabel: toetsingscriteria voor ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als deze soorten op de locatie voorkomen, en het werk valt onder de werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan geldt daarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Als geen sprake is van werkzaamheden zoals beschreven, dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt dan onderworpen aan de lichte toets. Toetsingscriteria daarbij zijn of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient. Uiteraard geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht; Artikel 2.

Tabel 2

Deze soorten krijgen een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1 én indien wordt gehandeld volgens een gedragscode die is goedgekeurd door de Minister van LNV. Valt het werk niet onder de werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Hierbij moet aangetoond worden dat de werkzaamheden er niet toe mogen leiden dat het voortbestaan van de soorten in gevaar wordt gebracht. Er mag geen afbreuk gedaan worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De populatie in het gebied mag geen gevaar lopen uit te sterven. Hiervoor moeten maatregelen getroffen worden, die opgenomen worden in een ecologisch werkprotocol.

Ook hier geldt de algemene zorgplicht.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Wanneer soorten uit tabel 3 voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door Dienst Regelingen. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de Flora- en faunawet. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de Habitatrichtlijn of Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantsoorten.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

• Boomvalk	(Falco subbuteo)
• Buizerd	(Buteo buteo)
• Gierzwaluw	(Apus apus)
• Grote gele kwikstaart	(Motacilla cinerea)
• Havik	(Accipiter gentilis)
• Huismus	(Passer domesticus)
• Kerkuil	(Tyto alba)
• Oehoe	(Bubo bubo)
• Ooievaar	(Ciconia ciconia)
• Ransuil	(Asio otus)
• Roek	(Corvus frugilegus)
• Slechtvalk	(Falco peregrinus)
• Sperwer	(Accipiter nisus)

● Steenuil	(Athene noctua)
● Wespandief	(Pernis apivorus)
● Zwarte wouw	(Milvus migrans).

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten van Tabel 2 en Tabel 3 geven. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie de brochure van het ministerie van LNV: "Buiten aan het werk".

BIJLAGE 3: MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

Hieronder wordt een toelichting gegeven op welke wijze het voortbestaan van de lokale populaties laatvlieger en gewone dwergvleermuis gewaarborgd kan worden, ondanks de sloop van de woonboerderij.

Periode van uitvoering:

De sloopwerkzaamheden zullen i.v.m. de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen tussen begin maart en half april (einde winterperiode en voor kraamperiode) of tussen 1 oktober (na het uiteenvallen van kraamkolonies) en 15 november (begin van de winterslaaperperiode) plaatsvinden. (evt na 15 november indien het gebouw met zekerheid "vleermuisvrij" is. Werkzaamheden in deze relatief veilige perioden kunnen alleen uitgevoerd worden als er geen volwassen vrouwtjes/ juveniele dieren of overwinterende dieren in de ruimten aanwezig zijn. Hiervoor worden maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat er geen dieren aanwezig zijn op het moment van slopen. Zie onderstaande maatregelen.

Mogelijkheden ter plaatse (voorafgaand aan de ingreep)

Verstoren van het binnenklimaat

Om de in het te slopen gebouw aanwezige vleermuizen passief tot zelfstandig vertrekken te bewegen is het belangrijk om het binnenklimaat van de verblijfplaats te verstoren. Dit kan door middel van het toelaten van lichtinval en/of tocht in de verblijfslocatie. De meest geschikte periode hiervoor is vanaf 1 september tot 15 november. Een tweede periode is die van begin maart tot eind april als de kraamkolonies nog niet gevormd zijn. Deze periode is korter en meer weersafhankelijk dan de eerstgenoemde periode.

Verstoring van het binnenklimaat vindt plaats door minimaal een week voorafgaand aan de werkzaamheden (delen van) de windveren en een deel van de dakpannen te verwijderen en door het aanbrengen van forse gaten (circa 1m²) in de buitenmuren. Hierdoor zullen de aanwezige vleermuizen de kans krijgen hun verblijfplaats te verlaten.

Let op !:

- Werkzaamheden in beide perioden, uitsluitend tijdens relatief warme nachten (> 10°C) met gunstige weersomstandigheden uitvoeren.
- Geef de vleermuizen een paar dagen de tijd om zelfstandig te vertrekken na de verstoring van het binnenklimaat.
- Voor de start van de werkzaamheden altijd een vleermuisonderzoeker laten controleren.

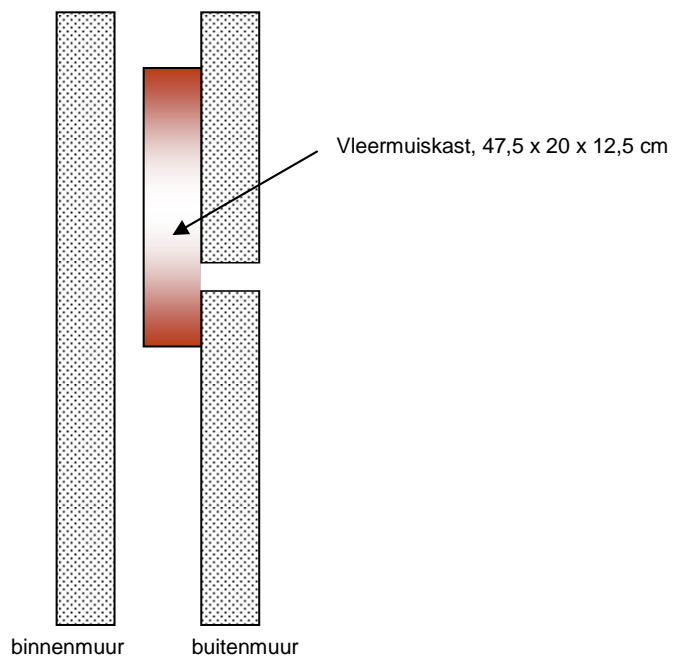
Mogelijkheden ter plaatse (compenserende / mitigerende maatregelen)

Om de vaste rust- en verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen zoveel mogelijk te compenseren worden minimaal 6 (2x3) vleermuisinmestelkasten aangebracht in de nieuwbouw. Als alternatief kan ook gekozen worden voor permanente gevelkasten (opbouw) op muren. Hiervoor zijn enkele verschillende typen verkrijgbaar, bijvoorbeeld via www.waveka.nl. Op deze wijze worden middels vrij eenvoudige middelen kansen voor hernieuwde vestiging gecreëerd. De kasten worden verdeeld over de verschillende windrichtingen (bijvoorbeeld oost, zuid en west) geplaatst waardoor variatie in microklimaat ontstaat. Zie voor voorbeelden in metseltype figuur 4 en 5.

De kasten dienen op minimaal 3 meter hoogte te worden aangebracht. Binnen een straal van 4 meter voor de uitvliegopening mogen geen objecten als bomen of lichtmasten worden geplaatst om zo een vrije in- en uitvliegopening te waarborgen.

Ter compensatie voor het kraamverblijf zijn verschillende mogelijkheden voorhanden. Hierbij kan gedacht worden aan speciale kraamkasten op de gevels of verwerking in de spouw. Ook kan de spouw op verschillende plaatsen toegankelijk worden gemaakt door het openhouden van stootvoegen. Hierbij zijn wel specifieke aanpassingen aan de isolatie in de spouwmuren noodzakelijk om de juiste hangplekken te realiseren. Deze maatregelen zijn toepasbaar conform de Woningwet.

Het is raadzaam deze werkzaamheden op te nemen in een compensatie- en mitigatieplan.

Figuur 4: Schematische weergave Inmetselkast houtbeton.

Figuur 5: Inmetselkast houtbeton, type 1FR

Quickscan natuuronderzoek

Grolseweg 19 in Beltrum

Dit rapport is gedrukt op
100% FSC-papier

ECOCHORE
natuurtechniek

Inventarisatie, advisering en ontwikkeling

juni 2011
rapportnr: 11314

Quickscan natuuronderzoek

Grolseweg 19 in Beltrum

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens

In opdracht van:

WIK Adviesgroep
Heelweg 6
7156 NJ Beltrum
Contactpersoon: Paulien Boverhof

Uitgevoerd door:

Ecochore Natuurtechniek
Ruitersweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Auteur: B. Voerman
Veldwerk: B. Voerman

Datum: juni 2011

Dit rapport is gedrukt op 100% FSC-papier

Foto voorzijde: voorzijde te slopen woonboerderij.

*Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie:
www.swvecologie.nl*

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Gebiedsbeschrijving.....	5
2.3 Natuurbeschermingswet 98, Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn	5
2.4 Geplande werkzaamheden	7
3. ONDERZOEKRESULTATEN	8
3.1 Flora	8
3.2 (Broed)vogels	8
3.3 Herpetofauna en vissen	8
3.4 Zoogdieren.....	9
3.5 Ongewervelden.....	9
4. TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Flora	10
4.3 (Broed)vogels	10
4.4 Herpetofauna en vissen	11
4.5 Zoogdieren.....	11
4.6 Ongewervelden.....	12
4.7 Consequenties tijdens de bouwactiviteiten en de zorgplicht.....	12
5. CONCLUSIE	13
Aanbevelingen	14
LITERATUUR	14
BIJLAGE 1: LIGGING NATURA2000 EN EHS	15
BIJLAGE 2: IMPRESSIE PLANGEBIED	16
BIJLAGE 3: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET	17
BIJLAGE 4: CHECKLIST VLEERMUISPROTOCOL	21

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie Grolseweg 19 in Beltrum, is de eigenaar voornemens alle aanwezige bebouwing te slopen en een nieuwe varkenshouderij te vestigen. Het huidige woonhuis wordt mogelijk gesloopt. Voor de voorgenomen ontwikkelingen is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (Ff-wet) van kracht. Middels deze wet wordt een groot aantal plant- en diersoorten beschermd.

Als er plannen zijn om bepaalde handelingen uit te voeren of wijzigingen aan te brengen in het bestemmingsplan, zal er onderzocht moeten worden of deze plannen, of onderdelen hiervan, nadelige effecten kunnen hebben op aanwezige, of mogelijk aanwezige, beschermde flora en fauna. Middels een natuurtoets kan worden bepaald of dier- en plantsoorten negatieve gevolgen kunnen ondervinden van de werkzaamheden dan wel dat er gezocht moet worden naar mitigerende en/of compenserende maatregelen. Hiervoor zullen eventueel ontheffingen moeten worden aangevraagd bij Dienst Regeling van het ministerie van LNV.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Flora- en faunawet, is aan Ecochore Natuurtechniek opdracht gegeven voor de uitvoering van een quickscan natuurtoets om zo de mogelijk negatieve effecten op flora en fauna in kaart te brengen. Middels een quickscan wordt een indruk verkregen van de mogelijke waarden van een gebied voor flora en fauna en kan worden beoordeeld of voldoende verspreidingsgegevens van mogelijk aanwezige beschermde dieren en planten voorhanden is of dat nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Dit rapport beschrijft de bevindingen en consequenties.

2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING

Voor de quickscan is de locatie op 2 mei 2011 door een medewerker van Ecochore Natuurtechniek bezocht om zo een verwachting uit te kunnen spreken van het voorkomen van, dan wel het gebruik maken door, beschermde dier- en plantsoorten in het gebied, zoals vermeld in de Flora- en faunawet, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en Rode Lijsten.

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen.

Dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Er is zowel globaal gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna, als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een éénmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het onderzoek zijn de aanwezige ecotopen intensief geïnspecteerd op aanwijzingen van beschermde of Rode lijstgenoteerde flora en fauna.

Als aanvulling op het veldbezoek zijn verspreidingsstabellen en verspreidingsatlassen, met waarnemingen voor de locatie geraadpleegd op het voorkomen van beschermde of Rode Lijstgenoteerde soorten.

Aan de hand van de resultaten van het quickscanonderzoek kan worden aangegeven of nadere inventarisaties gewenst zijn of dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de effecten op aanwezige (beschermde) flora en fauna geen bedreiging opleveren en of ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

Bezoekdata	starttijd	weersgesteldheid	Onderzoeker
02-05-2011	13:30	zonnig, droog, windkracht 2, 15 °C	B. Voerman

2.2 Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen in het buitengebied van Beltrum aan de Grolseweg 19 in de gemeente Berkelland.

Het plangebied wordt omgeven door agrarische percelen landschap met verspreid staande boerderijen. Het agrarische gebied heeft een vrij open karakter met relatief weinig opgaand groen als bomenrijen en houtwallen. Het perceel wordt omsloten door grasland-percelen. De voorzijde wordt begrensd door de Grolseweg.

De planlocatie betreft het gehele bebouwde perceel. Op het bebouwde perceel staan de huidige woonboerderij en diverse opstallen als loods, kapschuur en verschillende varkensstallen waarvan één stal een open strostal betreft. Een deel van het perceel is verhard met klinkers en gestort beton. Een klein deel wordt ingenomen door een siertuin met twee grotere bomen (kronkelwilg en haagbeuk). De siertuin wordt omgeven door een beukenhaag. Langs de oostelijke kavelgrens ligt een kavelsloot met enkele forse schietwilgen. Deze bomen staan buiten het plangebied.

Het woonhuis met inpandige deel is voorzien van een pannendak en windveerbetimmering. Bij de overige opstallen bestaat het dak uit golfplaten.

Zie voor gebiedsligging figuur 1 en een gebiedsimpresie bijlage 3.

2.3 Natuurbeschermingswet 98, Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van grote en kleine natuurgebieden (waaronder de Natura2000 gebieden) waarin de natuur (plant en dier) voorrang heeft en wordt beschermd. Hiermee wordt voorkomen dat natuurgebieden geïsoleerd komen te liggen, dieren en planten uitsterven en dat de natuurgebieden zo hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

Natura2000 is een netwerk van beschermde natuurgebieden, dat binnen de Europese Unie wordt opgezet. Het Natura2000 netwerk dient ter bescherming van zowel de gebieden (natuurlijke habitats) als de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de

lidstaten. Deze Natura2000-gebieden vormen de kerngebieden van de EHS zoals deze in Nederland wordt vormgegeven, zie bijlage 1.

De dichtstbijzijnde Natura2000 gebieden zijn het Korenburgerveen in het zuidoosten op ruim 8 kilometer afstand en het Teeselinkven ten noorden van Neede op ruim 9 kilometer afstand van de planlocatie.

Zowel ten noorden als ten zuiden van de planlocatie ligt een droog-natte ecologische verbindingszone. Beide zones, respectievelijk de Hupselsebeek/Leerinkbeek en de Slinge, liggen op circa 2 kilometer afstand. Zie bijlage 1.

Het amoveren van de aanwezige bebouwing en het groen op de planlocatie en het realiseren van een nieuwe varkenshouderij, zullen geen toename van versturende invloeden hebben op de ecologische verbindingszone of Natura2000 gebieden aangezien het plangebied niet binnen de grenzen of invloedssfeer van voornoemde gebieden ligt. Zowel de werkzaamheden als de toekomstige inrichting zullen geen negatieve gevolgen hebben op de beschreven gebieden, aanwezige habitats of kwalificerende soorten. Verdere toetsing aan deze gebieden is hierdoor niet noodzakelijk.

Zie bijlage 1 voor de ligging van het gebied ten opzichte van de dichtstbijzijnde Natura2000 gebieden (figuur 2) en de ecologische verbindingszones (figuur 3).

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied

2.4 Geplande werkzaamheden

De werkzaamheden zullen bestaan uit het slopen van alle aanwezige bebouwing en het verwijderen van het meeste aanwezige sierplantsoen. Op de vrijgekomen locatie zal een nieuwe varkenshouderij gerealiseerd worden. Het slopen van de woonboerderij is vooralsnog niet definitief. Zie situatieschets in figuur 2.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als *Ruimtelijke Ingrepen*. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Flora- en faunawet (hoofdstuk 4) gebaseerd.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het veldbezoek weergegeven. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en eventuele aanbevelingen gegeven. Voor verwijzingen naar *tabelgenoteerde soorten* in het kader van de Flora- en faunawet (Ff-wet) zoals in de tekst wordt beschreven, wordt verwezen naar de toelichting in bijlage 3. Ter aanvulling op de onderzoeksresultaten zijn verspreidingsatlassen geraadpleegd voor kilometerhok: 236-452.

3.1 Flora

In het plangebied zijn relatief weinig soorten aangetroffen. De aanwezige planten zijn alle algemene soorten die kenmerkend zijn voor matig rijke tot rijke gronden. Het betreft soorten als: ronde ooievaarsbek, herderstasje, duizendblad, bijvoet, paardenbloem, kruipende boterbloem, algemene grassen ed. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde of Rode lijstgenoteerde soorten aangetroffen.

Gezien de intensiteit van de inventarisatie, is het mogelijk dat er soorten zijn gemist. Aan de hand van de opbouw van het plangebied zijn geen beschermde soorten te verwachten.

De Atlas van de flora van Oost Gelderland laat geen zwaar beschermde soorten zien binnen het kilometerhok waarin het plangebied gelegen is. Wel zijn licht beschermde soorten als gewone vogelmelk en grasklokje binnen het kilometerhok bekend.

3.2 (Broed)vogels

Het veldbezoek heeft plaatsgevonden middels een eenmalig bezoek in het broedseizoen voor veel vogelsoorten. Tijdens het veldbezoek zijn enkel territoriale soorten aangetroffen: vink, merel, ringmus, spreeuw, houtduif, holenduif, Turkse tortel, witte kwikstaart en huismus. De aanwezige ecotopen op de planlocatie (woning, schuren en omliggende tuin) bieden potentiële broedgelegenheden voor vogelsoorten van erven en tuinen.

Het beschermingsregime van de groep vogelsoorten is opgedeeld in 5 categorieën waarbij de nestlocaties leidend zijn. In bijlage 3 is een toelichting op de 5 verschillende categorieën en bijhorende soorten beschreven.

Van de categorieën 1-4 is 1 soort op de planlocatie aanwezig. Het betreft de huismus. Van deze soort zijn 6 territoriale mannetjes waargenomen en minimaal 4 specifieke nestlocaties vastgesteld. Alle broedlocaties zijn aanwezig onder het pannendak (veelal scheluwe of kapotte pannen) van de woonboerderij, zie foto in bijlage 2.

Van categorie 5 zijn met name spreeuw en ringmus van belang. Van de spreeuw zijn enkele nestlocaties in de te slopen schuren aangetroffen. Van de ringmus is geen broedlocatie vastgesteld maar is binnen de planlocatie wel mogelijk. Andere soorten waaronder boeren- en huiszwaluw zijn niet aanwezig. Door het ontbreken van struweel of opgaande beplanting zijn de meeste soorten uit categorie 5 niet op de planlocatie te verwachten.

De atlas van Nederlandse broedvogels laat binnen het kilometerhok waarbinnen het plangebied licht een groot aantal algemene broedvogels zien. Hierbij zijn ook enkele categorie 1-4 soorten. Deze soorten worden echter niet binnen de planlocatie verwacht.

3.3 Herpetofauna en vissen

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen verricht van reptielen, amfibieën en vissen.

Voor reptielen, amfibieën en vissen ontbreekt het aan geschikt voortplantingshabitat binnen de strikte begrenzing van het plangebied.

Ook in aangrenzende percelen zijn geen voortplantingsbiotopen aanwezig waardoor ook de aanwezigheid van winterhabitat voor zwaar beschermde soorten niet te verwachten is.

De verspreidingskaarten van RAVON (*Reptielen, Amfibieën en Vissenonderzoek Nederland*) laten enkele beschermde soorten binnen het kilometerhok zien waarbinnen het

plangebied gelegen is. Het betreft licht beschermde soorten als gewone pad en bruine kikker. Er zijn geen zwaar beschermde soorten binnen het kilometerhok bekend.

3.4 Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn op een paar plekken uitwerpselen gevonden van muizen, vermoedelijk een soort uit de groep 'ware muizen'. Overige waarnemingen zijn niet verricht.

De planlocatie biedt enkele algemene zoogdiersoorten een geschikt leefgebied. Hierbij moet met name gedacht worden aan soorten als: ware muizen, (algemene) spitsmuizen, konijn, egel en algemene marterachtigen.

Onder de zwaarder beschermde soorten is één soort mogelijk aan te treffen: de steenmarter. Van deze soort is echter geen aanwijzing in de vorm van een vaste verblijfplaats aanwezig. Het is echter aannemelijk dat in de omgeving territoria van steenmarters aanwezig zijn.

De zoogdieratlas.nl bevat geen waarnemingen van zwaar beschermde soorten uit het kilometerhok waarbinnen het plangebied zich bevindt.

Vleermuizen

Het plangebied is matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Met name door de ligging in het buitengebied en enkele groenstructuren in de vorm van erven en enkele laanbeplantingen in de directe omgeving en de aanwezigheid van bebouwing op het erf, is het gebied geschikt voor enkele soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger.

Er is intensief gezocht naar sporen van vleermuizen in de vorm van uitwerpselen of prooiresten als vlindervleugels ed. Deze zijn niet aangetroffen. Vleermuisssporen zijn in veel gevallen echter moeilijk waarneembaar of kunnen zelfs ontbreken ondanks aanwezigheid van vleermuizen. Slechts een enkele soort laat namelijk prooiresten achter en uitwerpselen van relatief kleine groepen kunnen zeer gemakkelijk over het hoofd worden gezien of ontbreken. Om deze reden is eveneens beoordeeld of de gebouwen geschikt zijn voor enkele soorten en of invliegopeningen en potentiële verblijfsruimten aanwezig zijn.

Met name de woonboerderij met inpandige deel biedt potentiële verblijfsruimten voor vleermuizen. Hierbij moet gedacht worden aan ruimten onder de pannen, achter de windveerbetimmeringen en achter gevelbetimmeringen. De schuren met golfplaten daken zijn deels open en opgetrokken uit hout zonder spouwmuren of geschikte afgesloten betimmeringen en daardoor voor verblijfplaatsen van vleermuizen niet geschikt.

Op het perceel zijn geen voor vleermuisverblijven geschikte bomen met holten aanwezig.

Verspreidingsatlassen van vleermuizen laten aanwezigheid van verschillende soorten in het kilometerhok zien, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, bruine grootoorvleermuis en rosse vleermuis.

3.5 Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek is in het plangebied één vlindersoort aangetroffen, het hooibeestje. Het plangebied is nauwelijks geschikt voor beschermde of Rode Lijstgenoteerde insectensoorten.

Binnen de planlocatie liggen geen ecotopen die beschermde ongewervelden een goede leefomgeving bieden. Het voorkomen van beschermde ongewervelden, waaronder libellen, vliegend hert, gestreepte waterroofkever en platte schijfhoren, is derhalve uitgesloten.

4. TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen.

Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk.

Voor vogels geldt dat alle inheemse soorten beschermd zijn. Verstoring of verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd.

De groep *vogels* wordt niet specifiek aangegeven in de tabelverdeling. Voor deze groep is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Zie voor een uitgebreide toelichting van de Flora- en faunawet (Ff-wet) bijlage 3.

Tabelindeling Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten: algemene vrijstelling of ontheffing/lichte toets

Tabel 2: Overige soorten: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/lichte toets

Tabel 3: Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/uitgebreide toets

4.2 Flora

In het gebied zijn tijdens de quickscan geen beschermde plantensoorten waargenomen.

Gezien de gebiedsopbouw zijn geen beschermde soorten te verwachten.

Aangezien beschermde soorten ontbreken, is nader onderzoek of ontheffing niet noodzakelijk.

4.3 (Broed)vogels

Alle te verwachten vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn. Ontheffing voor deze diergroep is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Dit betekent dat het verstoren, verontrusten, doden en anderszins van vogels en nesten niet is toegestaan. Deze overtredingen zijn mogelijk door het uitvoeren van de geplande werkzaamheden.

Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het sterk aan te bevelen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden waardoor bij aanvang van het broedseizoen het verstoringseffect op vogels minimaal is.

Globaal kan worden gezegd dat de broedperiode, voor de mogelijk aanwezige soorten, ligt tussen 15 maart en 15 juli. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat indien broedende vogels in een andere periode van het jaar worden aangetroffen, hierbij zorgvuldig dient te worden omgegaan zodat verstoring van de broedende vogels wordt voorkomen.

Niet alle vogels maken jaarlijks een nieuw nest om te broeden. Een deel van de soorten gebruikt jaarlijks hetzelfde nest of dezelfde locatie om hun jongen groot te brengen. Ook zijn er soorten die jaarrond gebruik maken van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten geldt dat de nest- of verblijfloccaties jaarrond beschermd zijn en dat inzichtelijk gemaakt moet worden welke gevolgen de werkzaamheden voor deze soorten hebben.

Door het ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn: 'Aangepaste lijst beschermde vogelnesten' van het ministerie van LNV 2009 - zie ook bijlage 3. De nestlocaties en vaste verblijfplaatsen van de hierin beschreven soorten zijn ook in perioden beschermd als er tijdelijk geen gebruik van de nestlocatie wordt gemaakt. De betreffende soorten zijn verdeeld in 5 categorieën, zie bijlage 3.

Op de onderzoekslocatie zijn 6 territoriale manlijke huismussen en minimaal 4 nestlocaties van huismussen vastgesteld. De huismus staat vermeld als “categorie 2 soort” waardoor de nestlocaties jaarrond beschermd zijn. Eveneens staat de huismus door de sterke achteruitgang in de afgelopen decennia van het aantal broedparen in Nederland, als ‘gevoelig’ de op rode lijst van Nederlandse broedvogels.

Het slopen van de woonboerderij zal tot gevolg hebben dat nestgelegenheden worden verwijderd. Binnen de broedperiode zal dit directe verstoring van broedende vogels tot gevolg hebben waardoor dit niet is toegestaan. De broedperiode van de huismus ligt globaal tussen begin maart tot half juli.

Buiten die periode is de kans op aanwezigheid van broedende vogels aanzienlijk minder. Het verwijderen van de nestlocaties buiten de broedperiode is echter eveneens niet zondermeer toegestaan.

Voorafgaande aan de sloop dienen de juiste compenserende en mitigerende maatregelen getroffen te worden om de aanwezige populatie huismussen te behouden of te versterken. Hierbij moet gedacht worden aan:

- Exacte aantal broedparen vaststellen (indien dit jaar (2011) gesloopt wordt kan worden uitgegaan van 6 territoria);
- Sloop woonboerderij buiten broedperiode;
- Vooraf aan sloop realiseren van voldoende alternatieve nestgelegenheden, bijvoorbeeld in de nieuwe schuren en/of versterking in nieuwe woonboerderij;
- Behoud of herstel van voldoende habitat.

Het is raadzaam om een mitigatie-compensatieplan door een ecooloog op te laten stellen indien de woonboerderij wordt gesloopt. Hierbij kan beoordeeld worden welke alternatieve nestgelegenheden op deze locatie geschikt zijn aan de hand van de bouwplannen, terreininrichting en ecologie van de soort.

Effecten op soorten van categorie 5, waarvan de nestlocatie alleen beschermd is indien ecologische afwegingen dat rechtvaardigen, bijvoorbeeld wanneer er geen alternatieven in de directe omgeving voorhanden zijn, kunnen aanwezig zijn binnen de planlocatie. Mogelijk broedvogels van categorie 5 op de planlocatie zijn koolmees, pimpelmees, spreeuw ed. De populatie van deze soorten zal echter geen negatieve effecten ondervinden van de geplande ingrepen. Er blijven voldoende alternatieve broedgelegenheden aanwezig in de directe omgeving. Voor deze groep is geen nader onderzoek of beoordeling noodzakelijk.

4.4 Herpetofauna en vissen

Alle amfibieën en reptielen zijn beschermd krachtens de Ff-wet en enkele soorten tevens krachtens de Habitatrichtlijn. Op de planlocatie zijn geen beschermde soorten te verwachten. Ook ontbreken beschermde vissoorten door het ontbreken van geschikte biotopen.

Doordat beschermde soorten niet aanwezig zijn, is geen nader onderzoek of opheffing noodzakelijk.

4.5 Zoogdieren

Tijdens het onderzoek zijn enkele sporen aangetroffen van ‘ware’ muizen. Deze soorten staan vermeld op Tabel 1 van de Ff-wet.

In het gebied kunnen diverse soorten worden aangetroffen als: ware muizen, spitsmuizen, konijn, egel, algemene marterachtigen enz. Ook deze soorten staan vermeld op Tabel-1 Ff-wet waardoor een vrijstelling geldt voor Ruimtelijke Ontwikkelingen en Ingrepen en geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Vaste verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten als de steenmarter (tabel 2 Ff-wet) zijn niet aanwezig.

Hierdoor is voor deze groep geen nader onderzoek noodzakelijk.

Vleermuizen

Het slopen van de woonboerderij met pannendaken (woning en inpandige deel), kan resulteren in het verdwijnen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit te slopen gebouw biedt in potentie geschikte verblijfplaatsen voor enkele gebouwbewonende soorten.

Verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn niet op de planlocatie aanwezig.

Om meer zicht te krijgen of de geplande werkzaamheden negatieve effecten kunnen hebben op aanwezige soorten en te beoordelen of, en zo ja welke, maatregelen noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld doordat verblijfplaatsen worden verwijderd, is het noodzakelijk nader onderzoek naar deze soortgroep uit te voeren. Zie bijlage 4 voor de Checklist uit het vleermuisprotocol.

Tijdens het onderzoek dient inzichtelijk gemaakt te worden of er vleermuizen gebruik maken van de planlocatie, welke soorten het betreft, welke typen verblijfsfuncties (kraam- of zomerverblijven of balts- en paarlocaties) de gebouwen hebben en welke effecten de werkzaamheden zullen hebben op de individuen en lokale populatie. Hiervoor zijn verschillende onderzoeksmomenten noodzakelijk, verspreid over het zomerhalfjaar. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd door een vleermuisdeskundige. Indien de woonboerderij behouden blijft is geen nader onderzoek noodzakelijk.

4.6 Ongewervelden

Het gebied is niet geschikt als voortplantings- en leefgebied voor beschermde en Rode lijstgenoteerde vlinders en overige insecten. Beschermde soorten zijn niet te verwachten aangezien de soorten van deze groepen veelal erg kritisch zijn aan het biotoop.

4.7 Consequenties tijdens de bouwactiviteiten en de zorgplicht

Indien het terrein langere tijd braak ligt tijdens de bouwwerkzaamheden (na de sloop of bij leegstand) is het mogelijk dat er nieuwe situaties worden gecreëerd voor dieren en planten om zich vestigen. Het verdient aanbeveling om bouw materiaal en eventuele zandhopen slechts korte tijd op te slaan. Hierdoor wordt voorkomen dat dieren en planten zich tijdens de werkzaamheden kunnen vestigen. Voor alle dier- en plantsoorten, wel of niet beschermd, geldt de algehele zorgplicht, zie kader.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten artikel 2 van de Flora- en faunawet.

Artikel 2

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

5. CONCLUSIE

Door de inventarisatie uit te voeren in de vorm van een quickscan, is het waarschijnlijk dat dier- en plantsoorten zijn gemist. Echter van de meeste soortgroepen zullen naar verwachting geen zwaar beschermde soorten zijn gemist.

Gezien de verkregen verspreidingsgegevens en de potentiële kwaliteiten voor ecologie, kan het plangebied in twee delen worden verdeeld. De woonboerderij met siertuin en de overige opstallen.

Voor het slopen van de aanwezige schuren is geen nader onderzoek noodzakelijk. Deze werkzaamheden zullen geen negatieve effecten hebben op zwaar beschermde soorten. Hierdoor kan in het kader van de Flora- en faunawet de sloop worden uitgevoerd zonder verdere inventarisaties of ontheffingen. Wel dienen de sloopwerkzaamheden buiten de broedperiode te worden uitgevoerd, dus buiten de periode 15 maart -15 juli.

Voor het slopen van de bestaande woonboerderij en het rooien van de siertuin zijn van twee soortgroepen nadere inspanning noodzakelijk om schade aan de lokale populaties te voorkomen. Het betreft huismus en vleermuizen.

Huisumus

Indien de sloop van de woonboerderij vóór het broedseizoen in 2012 wordt uitgevoerd, kan worden uitgegaan van 6 territoria van huismussen. Hiervoor dient een compensatiemitigatieplan te worden opgesteld. Indien de sloop langer op zich laat wachten is een nieuwe beoordeling (in het nieuwe broedseizoen) noodzakelijk van het aantal territoria.

Vleermuizen

Van de groep vleermuizen zijn te weinig gegevens voorhanden om gefundeerde uitspraken te doen met betrekking tot de sloop van de woonboerderij.

Voor deze groep dient nader onderzoek te worden uitgevoerd zoals opgenomen in onderstaande tabel (tabel 2):

Het voorgestelde nader onderzoek is gebaseerd op relevante onderzoeksprotocollen.

soortgroep	Aantal bezoeken	Tijdstip onderzoek	Type onderzoek	Periode van onderzoek
Vleermuizen: kraam - en zomerverblijven	2	avond/nacht en ochtend	bat-detector	april - 15 juli
Vleermuizen: Balts- en paarverblijven	2	avond	bat-detector	15 aug - 15 sept

Tabel 2: overzicht noodzakelijk aanvullende onderzoeken

De aanvullende onderzoeken dienen volgens de door de Particulier Gegevensbeherende organisaties (PGO's) opgestelde protocollen voor de betreffende soortgroepen te worden uitgevoerd.

Voor de overige soortgroepen zijn geen nadere onderzoeken of ontheffingen noodzakelijk.

Gezien het bovenstaande is nader onderzoek naar enkele beschermde dieren noodzakelijk voordat de geplande sloopwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Aanbevelingen

Faunavoorzieningen

Zoals eerder beschreven biedt de planlocatie mogelijke verblijfslocaties voor enkele soorten vleermuizen en huismus. Om dit in kaart te brengen is nader onderzoek noodzakelijk.

Ongeacht of en hoeveel verblijven worden vastgesteld, zijn er diverse mogelijkheden om tijdens de nieuwbouw eenvoudige voorzieningen te treffen waardoor voor vleermuizen geschikte verblijfplaatsen kunnen worden gerealiseerd. Ook voor soorten als huismus en enkele holenbroedende vogels zijn in gebouwen/varkenstallen eenvoudige aanpassingen te realiseren. Indien bij nader ecologisch onderzoek naar deze groepen aanwezigheid en mogelijk negatieve effecten worden aangetoond, kunnen dergelijke voorzieningen mogelijk eveneens gelden als mitigerende of compenserende maatregelen zoals deze opgelegd worden in noodzakelijke ontheffingen. Hierdoor is het raadzaam in een vroeg stadium van de planvorming te zoeken naar inpassingmogelijkheden van deze voorzieningen.

Hieronder worden enkele mogelijkheden ter overweging weergegeven:

- Inmetselstenen voor vleermuisverblijven
- Toegangsmogelijkheden achter betimmeringen (bijv. gootbetimmering)
- Inmetselstenen of speciale dakpannen voor gierzwaluw (indien nieuwbouw hoger wordt dan 2 verdiepingen)
- Vogelvides voor huismus
- Geen toename van verlichting op het terrein ivm negatieve effect op vleermuizen
- Groene daken (bijv. sedum, gras ed.)
- Nieuwe aanplant met inheems bosplantsoen
- Inmetselstenen voor holenbroedende vogels

Deze lijst geeft enkele voorbeelden van mogelijkheden die kunnen dienen ter compensatie van mogelijke negatieve effecten op dieren en planten of kan een handreiking zijn naar dieren en planten in de bebouwde omgeving. Het aanbrengen van enkele voorzieningen draagt veelal bij aan een positieve beleving van bewoners en omwonenden van natuur in de directe woonomgeving.

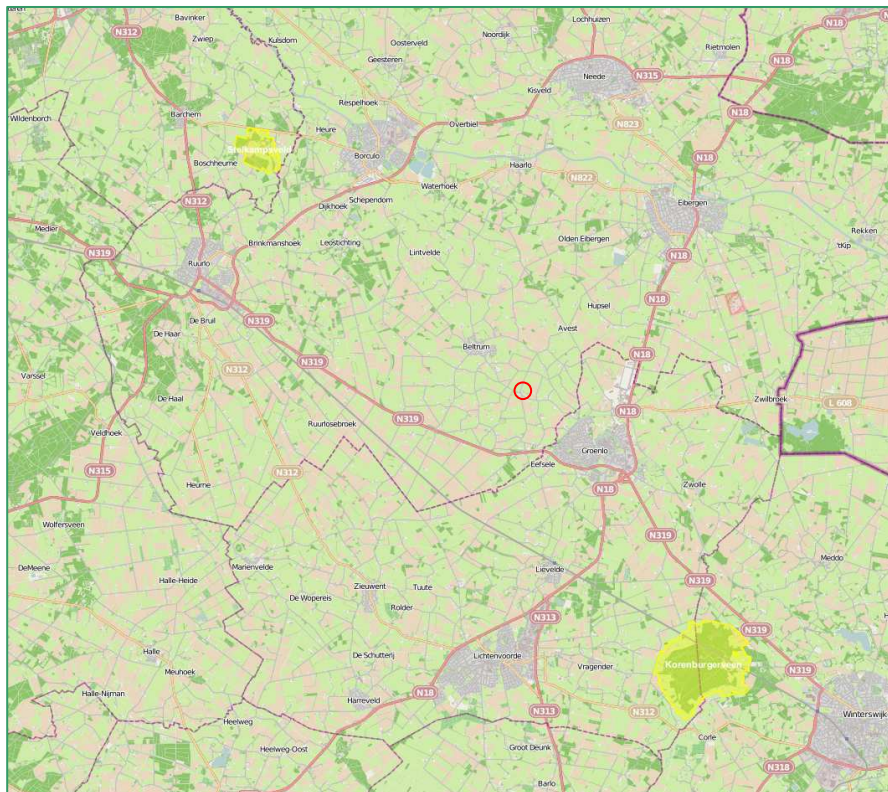
Indien gewenst kan Ecochore Natuurtechniek behulpzaam zijn bij het zoeken en uitwerken van ecologische inrichting en voorzieningen op het terrein en in de bebouwing.

LITERATUUR

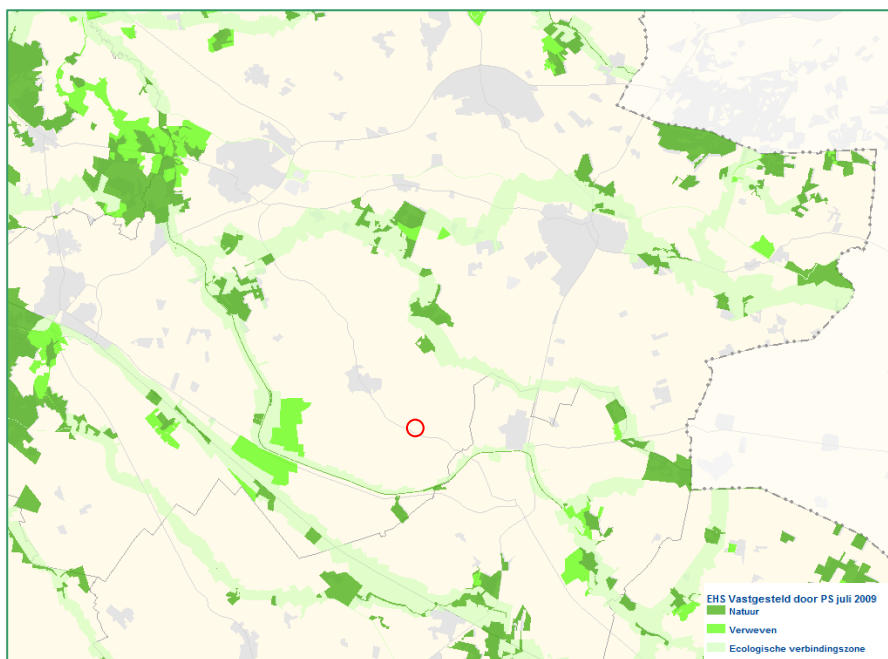
- www.natuurloket.nl
- www.minlnv.nl
- www.gelderland.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.telme.nl

- H. Limpens et al.; Atlas van de Nederlandse Vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij. 1997.
- Drs. E.J. Weeda et al.; Nederlandse Ecologische Flora - Wilde planten en hun relaties. KNNV-uitgeverij. 2003
- B. te Linde en L-J van den Berg; Atlas van de flora van Oost-Gelderland. Stichting de Maandag, 2003.

BIJLAGE 1: LIGGING NATURA2000 EN EHS

Figuur 2: ligging Natura2000 gebieden Teeselinkven in het noordwesten en het Korenburgerveen in het zuidoosten (gele arcering) ten opzichte van het plangebied. De rode cirkel betreft de ligging van de onderzoekslocatie.
Bron: site minlnv.nl.

Figuur 3: ligging verbindingzones ten opzichte van het plangebied. De rode cirkel betreft de ligging van de onderzoekslocatie.
Bron: site provincie Gelderland.

BIJLAGE 2: IMPRESSIE PLANGEBIED

1. achterzijde woonboerderij met inpandige deel
2. huismussen op woonboerderij. 1 vrouwtje bij nestingang (cirkel)
3. enkele van de te slopen schuren
4. te slopen open schuur met varkens op stro
5. enkele te slopen opstallen met links de woonboerderij met pannendak.

BIJLAGE 3: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Daarbij worden in deze wet de bepalingen samengevoegd die voorheen in verschillende wetten waren gebundeld: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantsoorten.

De Flora- en faunawet is in beginsel gericht op de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving, *Artikel 2 Flora- en faunawet*.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de verbodsbepalingen 8 t/m 12 van toepassing.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode. De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (met uitzondering van vogels) in drie groepen - *Tabellen*. Voor vogelsoorten geldt een andere regeling.

Beschermde soorten	Zonder gedragscode	Met gedragscode
Licht beschermde soorten - Tabel 1	Algemene vrijstelling	Algemene vrijstelling
Overige beschermde soorten - Tabel 2	'Lichte' toetsing	Vrijstelling
Streng beschermde soorten - Tabel 3	Uitgebreide toetsing	Uitgebreide toetsing

Tabel: toetsingscriteria voor ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als deze soorten op de locatie voorkomen, en het werk valt onder de werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan geldt daarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Als geen sprake is van werkzaamheden zoals beschreven, dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt dan onderworpen aan de lichte toets. Toetsingscriteria daarbij zijn of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient. Uiteraard geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht; Artikel 2.

Tabel 2

Deze soorten krijgen een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1 én indien wordt gehandeld volgens een gedragscode die is goedgekeurd door de Minister van LNV.

Valt het werk niet onder de werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Hierbij moet aangetoond worden dat de werkzaamheden er niet toe mogen leiden dat het voortbestaan van de soorten in gevaar wordt gebracht. Er mag geen afbreuk gedaan worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De populatie in het gebied mag geen gevaar lopen uit te sterven. Hiervoor moeten maatregelen getroffen worden, die opgenomen worden in een ecologisch werkprotocol.

Ook hier geldt de algemene zorgplicht.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Wanneer soorten uit tabel 3 voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door Dienst Regelingen. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de Flora- en faunawet. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden

uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de Habitatrictlijn of Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantsoorten.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(Falco subbuteo)
● Buizerd	(Buteo buteo)
● Gierzwaluw	(Apus apus)
● Grote gele kwikstaart	(Motacilla cinerea)
● Havik	(Accipiter gentilis)
● Huismus	(Passer domesticus)
● Kerkuil	(Tyto alba)
● Oehoe	(Bubo bubo)
● Ooievaar	(Ciconia ciconia)
● Ransuil	(Asio otus)
● Roek	(Corvus frugilegus)
● Slechtvalk	(Falco peregrinus)
● Sperwer	(Accipiter nisus)
● Steenuil	(Athene noctua)
● Wespandief	(Pernis apivorus)
● Zwarte wouw	(Milvus migrans).

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er

voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten van Tabel 2 en Tabel 3 geven. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie de brochure van het ministerie van LNV: "Buiten aan het werk".

BIJLAGE 4: CHECKLIST VLEERMUISPROTOCOL

Selectie uit de checklist:

1. Dikke bomen

Is in of grenzend aan het plangebied één (of meerdere) dikke boom (doorsnede globaal > 3 dm op borsthoogte) aanwezig? → **ja, maar niet op de locatie**

Geen onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten

5. Gebouwen

Zijn er gebouwen aanwezig? → **ja**

a. Biedt het gebouw(en) mogelijk winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen voor vleermuizen (denk aan de spouwmuur, dakpannen, kelders, luiken aan de muur, gevelbekleding, zolders, daklagen, kruipruimtes etc.)? → **ja**

Nader onderzoek naar winter-, kraam-, zomer- en paar verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

b. Zijn er sporen van aanwezigheid, poepsporen, keutels, vraatsporen en dergelijke? **Niet aangetroffen**

c. Mogelijk foerageer gebied? → **ja, in aangrenzend gebied**

Nader onderzoek naar foeragerende vleermuizen - in relatie tot de planlocatie